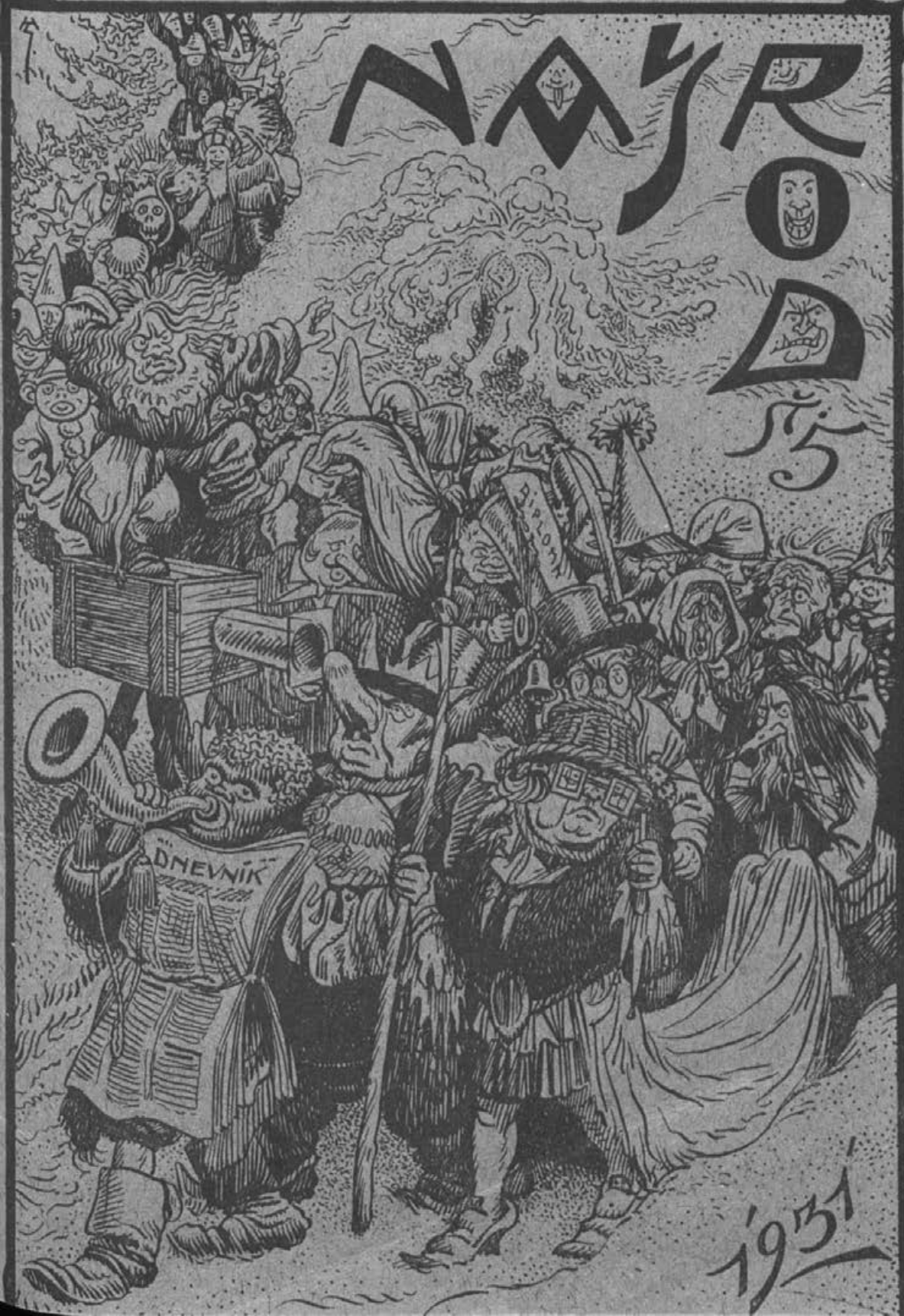

NAŠ RO D

1931

Vsebina 5. številke:

Š Srečko Kosovel: Prošnja. — H. O.: Pesem beračev. — Fr. Kotnik: Otroška procesija pred Svečnico v Železni Kapli. — Lojze Zupanc: Kako se je vrag učil igrati na harmoniko. (Ilustriral M. Gaspari.) — Ksaver Fratinovec: Velikani. — Vlado Klementič: Dobru volja je najboljša. — A. Kosi: Pregovori, izreki in pametnice. — Fr. Milčinski: Butale in Butaleci. (Ilustriral Bambič.) — O. Hudales: Tuj kraj — tuja ljudstva. — Hudales Oskar: Triglavov polet. (Nadaljevanje.) — Nekaj za deklice. — Albert Žerjav: Mleko kot ljudska prehrana. — Emil Adamič: Predpustna. — Cicibanov rod: Dušan Vargazon: Smuk. — A. Pljivec: Naaredin in njegov osej. (Ilustriral H. Smrekar.) — Marija Grošljeva: Medvedove sanje. (Ilustrirala Ekle Bruckner-Kleinmayerjeva.) — O sneženem možu. — Prispevki otrok.

„Nas rod“ izhaja osemkrat med šolskim letom in ga prejemaajo naročniki „Mladinske matice“, ki plačajo letno naročnino za list in publikacije „Mladinske matice“ Din 22-50, v 9 mesečnih obrokih po Din 2-50.

List izdaja „Udruženje jugoslov. učiteljstva“ v Ljubljani, za odgovarja Andrej Skolj.

Glavni in odgovorni urednik: Josip Ribičič.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica štey. 6.

Prošnja.

Gregorčič - Gruntarjeva knjižnica v Ljubljani

Noč, razgrni
črna krila,
pridi k meni
bela vila
in prinesi
tanke sanje
in prinesi
zlate zvončke
in prinesi
mi bonbončke.
Sanje,
da me deneš vanje,
zvončke
za tenko zvonkljanje,
a bonbončke
za smehljanje.

H. O.:

Pesem beračev.

Ko se v dvorinah razkošnih
razlegajo zvoki poskočni,
ko ob preobloženih mizah
ljudje se bogati gosté
in jim lica cvetoča
od radosti žare —
pri nas ni kruha.

Glad nam južine kuha
iz dneva v dan, vse dni.
Mrzla sapa krog bajte brije,
v peči pa ognja ni.
Nam je duša prazna in pusta.
Za nas ni krapov, slaščic,
ni radosti, veselíc.
Za nas ni pusta.

Otroška procesija pred Svečnico v Železni Kapli.

Pred Svečnico imajo otroci v Železni Kapli sila opravka. Na deščicah, ki jih preluknjajo, napravijo iz lepenke čedne slikane in po barvane cerkvice z okenci, vrati in stolpiči. Nekatere imajo celo po dva in tri stolpiče.

Na večer pred Svečnico se zberejo v spodnjem delu trga pred sirotišnico, prižgejo v cerkvicah sveče, hodijo po trgu in kriče:

»Ante pante populore, Kocljeve vrate cvilijore.«

Ko pridejo do grajskega mostu v zgornjem delu trga, postavijo cerkvice na potok Belo, ki jih polagoma odnaša. Sveče v cerkvicah še gorijo, katerega najdalje gori, ta bo tudi najdalje živel. Polagoma pa sveče ugašajo. Otroci spremljajo plavajoče cerkvice in kriče: »Ante pante...«

O postanku tega običaja pripoveduje narodna pripovedka to-le:

Pred več ko 200 ali 300 leti je Bela tako narasla, da je porušila veliko hiš in jih izpodnesla. Tudi cerkev sv. Mihaela je stala že na pol v vodi. V najhujši sili so tedaj Kapelčani sklenili, da bodo vodi darovali cerkvico, narejeno iz deščic in le-

penke, ki jo bodo znotraj tudi lepo razsvetlili.

Napravili so cerkev, pet mož jo je neslo v slavnostni procesiji k narasli Beli in jo vrglo v razjarjene valove. Ni dolgo trajalo in voda je upadla, nebo se je razjasnilo in za cerkev ni bilo več nevarnosti.

Kapelčani so se tedaj zaobljubili, da bodo vsako leto napravili tako procesijo s cerkvicami. Pri grajskem mostu so prepevali latinski rek:

»Ante pontem populorum, omnes orate praeter forum« — slovensko: »Molite vsi pred mostom narodov izven trga«.

A svet je že tak. Če ni sile, kaj rad pozabi obljube. V starih časih je hodil v procesiji tudi duhovnik in molil z verniki, ki so nosili cerkvice. Ščasoma pa so začeli Kapelčani ta stari običaj zanemarjati in sedaj le še otroci hodijo pred Svečnico po trgu in vpijejo: »Ante pante populore, Kocljeve vrate cvilijore«. Kadar so otroci vpili mimo Koclja, se je ta vedno kregal. Ko je nekoč ob tej priliki jezen odprl vrata, ki niso bila namazana, so strašansko zacvilila. In od tega časa vpijejo: »Kocljeve vrate cvilijore«, čeravno sedaj ne cvilijo več.

Lojze Zupanc:

Kako se je vrag učil igrati na harmoniko.

(Belokrajnska narodna.)

Pod Staro goro čepi nizka, s slamo krita kajba. Plaho se stiska pod breg nasutih vinogradov, kakor da se boji svoje neznatnosti. Prazna je danes ta koliba. Čas je zgloidal preperelo tramovje v njej, šopi slame so razčesani v vse vetrove. Kakor skuštrana coprnica zeva osamela bajta v dolino; zdi se, da kriči od dolgočasia v dolino z odprtinami vegastih oken in polrazpadlih vrat...

Jož, včasih je bilo več življenja v tej kolibi! Včasih, pravim. To je bilo takrat, ko je še živel mizar Tine v njej.

Pravijo, da je bil mizar Tine priden, da malo takih. Pa tudi prebrisan, da malo mu podobnih. Od zore do mraka je švigal njegov oblič po hrapavih deskah. Ko se je dan nagnil v mrak, je izpljunil dnevno skrb, se vsedel pod brajdo in si zaigral na harmoniko. Takrat je, kakor bi odrezal, potihnili kričava osebenjska otročad. Vsa dolina je otrpnila in prisluhnila ubranim melodijam Tinetove harmonike.

Pa je nekega večera, ko so se že zvezde vžigale na nizkem nebu, prihuljeno prišepal sam vrag za Tinetovo kajbo. Pod reber se je potajil in se naslajal ob razposajeni muziki.

K slabemu je nagnjen zlodej. Obšla ga je zelena zavist; siloma se je krotil in gotal gnev. Zaželel si je, da bi še sam zaigral takele poskočne svojim črnim bratom v peklju. Ho, to bi razveselil peklenskega glavarja Luciferja. Nič več bi se mu ne bilo treba pojati po zemlji in loviti grešne duše za peklensko carstvo. Gotovo bi ga glavar posadil poleg sebe na prestol, da bi mu ob cviljenju in prhutanju zloveščih netopirjev krajšal dolgčas s svojo muziko.

Tako je mislil vrag in v takih mislih si je zavihal rep, zamežal malce, da se ne bi Tine prestrašil zelenih oči, in priliznjeno je prišepal pred mizarja.

»Dober večer ti želim, spretni muzikant!«

»Bog daj,« je odzdravil Tine. Ni pa opazil, kako se je vrag pri besedi »Bog« pričenil in zastokal, kakor da ga je kdo s kladivom lopnil po butici.

»E, e, takole sem mislil, ko bi me igrati naučil. Ti, ki znaš tako lepo...«

Tine pa je v došlecju spoznal vraga. Zbal se je za svoj meh in za svojo dušo pa si izmislil zvijačo in pohlevno odvrnil:

»Prav rad vas bom naučil igrati, gospod zlodej. Samo skrbim, kako boste tipkali po harmoniki z vašimi dolgimi nohti.«

»Kaj ni nikakor mogoče?« se je ustrašil vrag.

»O, že, samo nohte bo treba malo spiliti.«

»Le brž se požuri pa mi jih popili!« je vrag nestrpno prosil.

Tine je peljal vraga v delavnico. Odvil je skobelnik in vtaknil med razporo vragove roke, nato pa hitro privil skobelnik: lesene klešče so neusmišljeno stisnile vragove prste, da je vrag kričal od bolesti. Ko mu je Tine dodobra sploščil prste, ga je napodil.

Žugajoč in preteč jo je vrag odkuril v temno noč.

Minulo je leto. Topla pomlad je prizelenela v Belo Krajino in s cvetjem posula Staro goro. V vrtu je Tine cepil češnjo.

Vrag ni pozabil Tinetove hudobije. Povrnil se je torej, da izpolni svojo grožnjo. Ustrašil se je Tine vraga in poprosil:

»Ne hudujte se, gospod zlodej. Takoj prinesem harmoniko, da vas naučim igrati. Pozabite na ono šalo zadnjič. Samo malce primite to drevce, da še prej mladiko prismojim.« Tako je dejal in podolgem zamahnil s sekiro po deblu. Vraga je zopet premotila harmonika. Prijel je za deblo in z dolgimi nohti segel v precep. Takrat je Tine hitro izdrl sekiro iz debla: precep je stisnil vragovo desnico.

Spoznal je vrag, da ga je Tine zopet opeharil. Strašansko je zarjul in potegnil z roko tako silno vstran, da je izruval češnjo in z njo vred zdrvel pod Klek.

Od tistih dob se vragu ni več kolenilo po harmoniki. —

Ksaver Fratinovec:

Velikani.

(Kavkaška pravljica.)

ekje na Kavkazu je pred davnim časom živel gospodar, ki je imel neznansko velikega bika. Pravijo, da je bil ta bik taka zverina, da je pri enkratnem napajanju popil vode za celo reko. Tako se je zgodilo, da mu je zmanjkalo vode na suhem. In kmet je moral odslejšati bika napajati v Črno morje.

Nekoč je naročil svojim trem sinovom, naj ga oni ženejo napajati. Sinovi so zlezli na bika in ga pognali proti Črnemu morju. Najstarejši je sedel biku na glavo med roge, srednji na sredo hrbta, najmlajši pa zadaj nad rep.

Spotoma jih je srečal jezdec in se čudom čudil takemu biku-velikanu. Pa se oglasi najstarejši brat, ki je sedel spredaj na bikovi

glavi, in zakliče jezdecu: »Hej, človek božji! Pozdravi mojega brata, ki sedi na sredi bikovega hrbta!« »Dobro,« pravi jezdec in odskaklja dalje. Od jutra do poldneva je jezdil, preden je prijezdil do srednjega brata. Že od daleč je zavpil nad njim: »Ho-hooooj! Tvoj brat, ki sedi spredaj na bikovi glavi, te pozdravlja.«

»Hvala,« pravi ta. »Zadaj nad bikovim repom sedi moj mlajši brat. Ako ga srečaš, mu sporoči moj pozdrav.«

In jezdec je odskakljal dalje. Od poldneva do večera je jezdil, preden je prijezdil do tretjega brata in mu sporočil pozdrav.

Srečno so prišli bratje z bikom do Črnega morja. Ko so ga napojili, so ga odgnali na bližnji travnik past, sami so pa legli v senco počivat.

Nenadoma priplava izpod neba velikanski orel, se spusti na travnik in zasadi svoje ogromne kremplje biku v hrbet in ga odnese v zračne višave. Bratje so se prestrašili in čudili, pa niso mogli pomagati. Bika ni bilo nazaj. Peš so jo morali mahiniti čez gore in doline proti domu.

Čez dolgo časa je prignal na travnik kozji pastir svojo čredo. Ker je začelo deževati, je pastir šel vedrit pod košato brado največjega kozla. In je vedril, vedril, da je dež ponehal. Stopi izpod kozlove brade in se ozira proti nebu, če bo še kaj dežja. Ta hip mu izpod oblačnega neba pade nekaj v oko in ga zaskeli. Pomane si oko in meni: »Eh, neka smet mi je padla v oko in me malo ščemi.« — V resnici pa je bila ta smet lopatica tistega bika, ki ga je bil orel odnesel v zračne višave, pa je zdaj oglodano lopatico spustil na zemljo.

Kozarja je smet v očesu bolj in bolj dražila, zato je pognal čredo domov. In doma je naročil svojim sedmim snaham, naj mu preiščejo oko in vzamejo tisto smet ven, ki ga tako draži.

Snahe so šarile po očesu, pa niso ničesar našle. Ena izmed njih se domisli in pravi: »Našega fantiča bi poslale v očesno duplino, da vse krog in krog dobro preišče.« In res, snahe so vzdignile fantiča in ga posadile v starčkovo očesno votlino. Fantič je v očesu vse prebrskal od konca do kraja in nazadnje res našel smet — bikovo lopatico.

»Trešči jo ven!« veli starec, kozji pastir.

»Ne gre, prevelika je. Treba je vrvi in volov, da jo bodo ven potegnili.«

Zgodilo se je po njegovem. Prinesli so vrvi in prignali vole iz cele vasi in so vsi skupaj, ljudje in voli, z veliko težavo privlekli bikovo lopatico iz očesa kozjega pastirja. Taka je bila.

Potem so menili ljudje, da bi bilo dobro, če bi to kost zavlekli kam daleč, da se še komu ne pripeti taka nesreča. In so jo vlekli ven iz vasi in jo tam pustili v neki grapi.

Od tistega časa je minilo mnogo mnogo let, morda stoletij, ali celo tisočletij. Vremenske izpremembe in naravne sile so delovale tako, da so bikovo lopatico — popolnoma zasule z blatom in prstjo

in drugačno navlako. Napravila se je ruša in vse skupaj je prerasla trava in ne duha ne sluha ni bilo o bikovi lopatici. Nov rod se je tamkaj naselil, si postavil vas in obdeloval polje; pa niso ljudje vedeli, da prebivajo na zasuti bikovi lopatici.

Kar se vam pritepe od nekod lisica zvitoareпка in izvoha na nekem kraju zakopano bikovo lopatico. In ta spaka noč za nočjo prihaja in gŕoda tisto kost v zemlji. Kost se je seveda potresala, z njo vred se je zibala tudi zemlja in vas, ki je bila postavljena na lopatici. Ljudje so se prestrašili in mislili, da je potres. Ker so bili pogani, so prosili svoje bogove, naj jim prizaneso; prinašali so jim razne žrtve in opravljali njim na čast daritve, da bi potolažili jezo božjo.

Toda nič ni pomagalo. Zemlja se je zibala in vas se je tresla noč za nočjo. Vaščani so spoznali, da mora biti tukaj nekaj drugega vmes. In so začeli stražiti vas vsako noč. Lisico so zasačili, jo na mestu potolkli in pobili na smrt. Drugo jutro se je zbrala vsa vas in občudovala lisico=velikanko, ki je zleknjena ležala pred njimi.

Možem se je škoda zdelo lepe lisičje kože, da bi jo zavrgli, zato so sklenili, da jo oderejo. Odrli so polovico lisice=velikanke, potem jo je bilo treba prevaliti na drugi bok, da bi še z druge plati sneli lisičji kožušek. In se je zbrala vsa vas in se na vso moč napenjala, da bi prevalila lisico na drugo stran. Pa nj šlo. Lisica je bila pretežka, vaščani preslabotni. Odrezali so polovico odrte kože in jo odnesli domov; napol odrto lisico so pa tamkaj pustili.

Čez nekaj časa pride tam mimo neka ženska. Ko zagleda napol odrto lisico, jo prevali na drug bok in odere še ostalo polovico kože. Zvije jo in vtakne pod pazduho in odnese domov. Doma doda še tri sto ovčjih kož in iz vsega skupaj sešije kučmo svojemu sinčku.

Tako! Lisica pa je tam ostala in strohnela; le njene kosti so se valjale po planjavi, kamor jih je razmetal stepni veter. Lobanjo pa, ki je najbolj okrogla, je veter kotalil daleč daleč po pusti stepi, dokler ni obstala v neki kotlini.

Pa so šli tam mimo možje kalmiki s svojimi vozovi in voli v primorsko vas po sol. Štirideset jih je bilo in vsak s svojim vozom in volom. In so romali po stepi ponoči; vozniki so ležali in spali na vozeh, voli pa so sami šli svojo pot drug za drugim. Nesreča pa je hotela, da je prvi vol zavozil v odprto lisičjo lobanjo, ki je ležala v kotlini. Za njim so v lobanjo zavozili vsi ostali voli, tako da se je nenadoma znašlo v lisičji črepinji vseh štirideset voznikov. Nastala je gneča in voli so se bodli in mukali, vozniki so se prebudili in se čudili, kje da so. Izhoda niso mogli najti. Začeli so vpiti in klicati.

Nastala je prava zmešnjava v temni noči. Vpitje in šum in ropot pa mukanje živine so začuli psi v sosednji vasi ter začeli na vso moč lajati. Prebudili so se ljudje in se jim je čudno zdelo vse to. Končno so se psi pognali v tisto stran, odkoder je prihajal ropot in vpitje. Zaga-

njali so se v lobanjo in lajali na vso moč. V lobanji pa je ropot še bolj naraščal, čimbolj so psi lajali. Navsezadnje zagrabi največji pes tisto lobanjo in jo z vozniki in vozovi vred odnese v vas. Zdaj šele je zagoz mazelo in se skotalilo po lobanji drugo čez drugo. Vpitje, šum, ropot in mukanje je postajalo vedno hujše.

Zjutraj so vaščani prišli in poslušali in niso vedeli, kaj to pomeni. Poslali so v lobanjo nekega pastirja, naj pogleda, kaj je prav za prav tam notri. In pastir je stopil v lobanjo ter pripeljal na prosto štirideset vozov z voli in vozniki.

Vaščani so strmeli in se smejali. »Kaj pa delate v lisičji lobanji?«

»Po sol smo šli k vam, pa smo ponoči zašli.«

»Ha-ha-ha!« se zagrohota vaški starosta, »vi ste pa res kot ustvarjeni za prevoz soli, če se zgubite v lisičji lobanji in ne veste iz nje.«

In je potegnil iz žepa košček soli ter jo vrgel pred voznike. Ta košček je bil ogromna skala soli, katere niso mogli premakniti. Vzeli so kladiva in solnato skalo razdrobili na manjše kose. Od teh so nekaj malega naložili na svoje vozove, plačali, se poslovili in odšli domov.

In jim je ta sol zadostovala za več let, pravijo.

Tako! Zdaj pa, dragi moji, povejte, kdo je med temi velikani največji? Kdor prvi ugame, naj sporoči. Za plačilo dobi košček soli pa raztrgano kučmo od nadobudnega sinčka velikana.

Dobra volja je najbolja.

Kdo bi zmerom resen bil, ko je pa toliko smešnega in zabavnega na tem božjem svetu! Kaj, na primer — boste vprašali. Pridni bodite, pa vam takoj povem.

Najprej pojdemo na pašo! Tisti, ki ste iz mesta, ne veste nič ali pa prav malo, kako veselo je na paši. Kadar se čreda mirno pase in se ni bati, da bi uhajala v škodo, se zberejo pastirci in uganjajo razne šale. Če jih zebe, si zakurijo. Kako to naredijo?

Matejče hosto vleče,
Toma hosto loma,
Jurij zakuri,
Miha zapiha,
Šima z glavo kima,
Jaka zraven čaka,
Blaže kostanje praži,
Marko peče jarko,
Andreje se pri ognju greje.

Šment, kako dobro se imajo pri ognju! Kar zavidali bi jim.

Kadar je v planini suša in primanjkuje živini paše, oblečejo kako pastirico s plaščem iz sitja spletenim, jo z vodo polivajo, okoli nje plešejo in kriče:

Vehtra baba, daj pšenice,
moji kravički travice!

Vehtra baba je po narodnih pravljicah kraljica belih žen. Stanuje po logih in bregovih ali pa v jezerskih globočinah. Pozimi dela sneg, tako imenovano babjo kašo.

Kadar solnce megle zakrijejo, pojo pastirji:

Sveti, sveti, vančno solnce!
Ne potuj na daljne svete:
tam moralo boš robovati,
hleba belega stradati,
sveti, sveti, vančno solnce!

Ta vam je pa gotovo bolj znana. Kadar sije solnce in obenem dežuje, se zdi otrokom tako vreme smešno; zato pojo:

Solnce sije, dežek gre,
mlinar melje brez vodé,
hlapec pleše brez peté,
dekla zmeta brez metlé.

Včasih si pastirčki dveh sosesk tam ob Kolpi nagajajo, pa kdo bi jim zameril, saj si med seboj tudi ne:

Naša paša bolja
nego vaša troja:
naša volom do rogi,
vaša žabam do kraki.

Vidite, tako se zabavajo pastirci, da jim ni dolgčas. Pa še mnogo drugih pesmi in šal znajo. V vsakem kraju pač drugače.

Ali joj, prejoj! Kmalu zapiha hladni sever, dež na dež nam pošilja ljubi Bogec, že naletavajo snežinke — bele muhe. Paše ni več, in otroci se stiskajo k peči ali pa splezajo nanjo kakor v Hudi južni na Tolminskem:

Pojmo na peč,
kjer je mačku povšeč!

Na Goriškem pojo otroci o prvem snegu:

Bele muhe letajo,
ubogim kruh zaklepajo,
bogatim ga odpirajo.

Otroci strašno radi nagajajo drug drugemu. Ali ste že vi kdaj poskusili? Kisla repa pač ne sme biti, kdor pride med take poredneže, in zameriti ne sme. Poslušajte!

Janez panez
štruklje pekel,
peč podrl,
sam vse požrl.

Franca tanca pod goró,
štirje mački pa za njo,
kter' jo vjame, tist' ga je.
tist' jo lahko vso požre.

Matija mataja
kobilu napaja,
kabila poskoč',
Matijeta poč'.

Angela kandela
na kamnu sedela,
je fajfo kadila
pa dnarce zapila.

Joža poža
mucó poboža,
muca nima mleka,
Joža pa veka.

Tomaž, Tomaž,
kam krevljaš?
V Srednjo vas
po en par klobas!

Če jih prodam,
domov ne znam,
če jih snem,
domov ne smem!

Najbolj poredni se posmehujejo še delavcem, n. pr. oračem, mlatcem ali pa sosednim vaščanom. Ampak potem naj sebi pripišejo, če jih dobe po zadnji plati. Sami so prosili. V Dragatušu na Belokrajnskem nagajajo mlatcem:

Topašlopa, mlatcem kropa,
deci mlince, babam žgance.

Na Suhi na Koroškem:

Če hočeš Grebenčan biti,
moraš znati žabe dreti,
polže pa podkovati.
To moraš znati.

V Kobdilju na Goriškem:

Tam pri Kanali
so s pèski orali,
pèske so izpregli
mačke napregli.

Tudi zvonovi se v vsakem kraju po svoje oglašajo. Le poslušajte nekaj časa svoje domače, pa se vam bo kmalu zazdelo, kaj pojo.

V Komnu na Krasu pojo: Špeh na olju cvrt! Špeh na olju cvrt! V Brástoncih na Prekmurskem pojo, kadar zvonijo mrliču: Dušo v nébo, télo v zemljo! Dušo v nébo, télo v zemljo! Vrbanski zvonovi nad Mariborom zvone: Minka umrla, Minka umrla! V Škednju pri Trstu pa se oglašajo: Tolci Jurij, tolci Blaž, jaz ne morem, ti ne znaš!

Na Kozjáku nad Mariborom oponašajo kolesa, kadar škripljejo: Masti ni! Masti ni! Nič ni kolinil! Nič ni kolinil! Prav tako oponašajo tudi kplotce in mline, mlatce in tkalce na mnogo načinov. Ni mogoče vsega naštet!

Pa poslušajte druge pesmi, ki jih pojo otroci o pustu in sličnih veselih prilikah!

Stara baba gobe žanje,
ded korenje pleje,
Hči po vrtu žabe pase,
sin pa polže strelja,
hlapec v vrtu redkev zлага,
dekla mu podaja.

Ta je s Cerovca, rojstnega kraja Stanka Vraza. V Lazah pri Planini je znana ta:

Veselo svatbo delamo,
pa v hiši kruha nimamo:
na peči raste práprota,
po hiši skače lákota!

Dolga je zima, vsi so se že naveličali tesne izbe, posebno otroci. Zopet sije solnce, vse zeleni — hajdimo na prosto! Koliko lepega vidi otrok tam zunaj! Zeleni log ga vabi in ptičice v njem, bistri potok ga kliče, da si postavi ob njem mline. Pogovarja se z živalmi, z lastavico in polžkom, s pikapolonico in murnom.

Ob Muri vprašuje lastavico:

Lastavica, topla ptica,
al' rumena bo pšenica?

Murna nazivajo gospoda, ko vtikajo slamico v njegov domek, govoreč:

Čuri muri
gospon gril,
hodte vun!
Vaši konji
so v popovi
pšenici!

Polžu pojo:

Polžek nese v malin
na tist' debeli kamen.
Mat' potico peče,
polž iz hiše steče.
Mat' potico je,
polžek je ne sme.

Kadar se na Štajerskem pastirjem krava v goščo skrije, poiščejo na hrastovih vejah hrošča rogača in kriče:

Junček moj,
jaz bom tvoj,
če izveš,
če poveš,
kam je šla
kravička.

Vrabec vrešči: Prat, prat! Otroci pa mu odgovarjajo: Le idi prat, imaš črne nógice! Pikapolonico, ki ji pravijo na Štajerskem božja kravica, vprašujejo:

Božja krav'ca,
ljuba stvarca,
koliko let
mi bo živet'?

Zraven štejejo: ena, dve tri... Kolikor naštejejo, toliko let, mislijo, bodo živeli. In še za sto drugih živali znajo otroci sto šaljivih rekel.

Zdaj pa še, kaj otroci radi jedo. V Starem selu pri Kobaridu prosi hčerka mamico:

Lepa moja mamica,
kaj vam jaz povem.
Gibanico mi specite,
ki rada jaz jo jem.

V Koprivi na Krasu pa govore otroci:

Na sveto rojstvo
bomo jeli meso,
na sveti Štefan
prav tako.

Zelja pa ne marajo, zato pravijo:

Oče naš — kruh je naš,
zelje vaše, meso naše,

Otrok, pravijo, je samo enkrat na dan, to se pravi: zmerom bi jedel!
Na Homcu pri Kamniku poje pastir:

Ura je osem,
jaz še nisem kosil;
ura je devet,
imam že trebuh napet;
ura je deset,
sem že lačen spet!

Štruklji so deci zelo po volji. Poslušajte!

Tam gori na gori
pri svetem Mohori
sem tekkel, sem padel,
sem štrukelj popadel,
ga v maslo pomočil,
po grlu potočil,
je rekel: štrbonk!

H koncu še eno, ki ji pravimo izštevalnica. Eden od otrok, ki stoje
v krogu, govori in šteje:

Ekate, pékate, cúkate mé,
ábe, fábe, domine,
étkenu, pétkenú, kúfr, štúc,
kvínte, kvánte, vjnga, fúc!

Kogar zadene z zadnjim zlogom, mora druge loviti.

*

Tako, otroci! Malo ste se nasmejali. Tudi dobra volja mora biti, ampak
do prave meje. Preveč ne smemo biti razposajeni, drugače se pozneje žalo-
stimo. Prvo je vendarle delo.

Se to: Če boste kaj pisali »Našemu rodu«, ne pozabite navesti kako
narodno otroško pesem, ki jo požete v vašem kraju. Tako jo rešite
pozabe.

Pesmi in rekla sem vzel iz Štrekljevih »Slov. nar. pesmi«.

Vlado Klemenčič.

Pregovori, izreki in pamefnice.

Kdor gleda le na drugega, ne vidi sebe.

Kdor se hoče v starosti greti, mora v mladosti za toplo peč skrbeti.

*Izkušnja je drag učitelj, toda bedaki nočejo k nobenemu drugemu
v šolo hoditi.*

*Kjer sloga in ljubezen mizo pogrinja, tam imajo ljubega Boga za
gosta.*

Srečo najdeš povsod, a vir te sreče biva v tvojem srcu.

Zapisal A. Kosi.

Butale in Butalci.

Kako so si Butalci omislili pamet.

ogarkoli tujca je zaneslo med Butalce, vsak jih je hvalil na glas: »Gnoja da imajo dosti in dober koruzen kruh, niti jim ne manjka dežja in solnca in poleti muh — kakor v paradizu da žive; samo pameti da nimajo prave!«

Taka hvala je Butalcem dobro dela in so dejali: »Ko imamo obilno vseh drugih dobrot, ni vrag, da ne bi dobili še pameti, kolikor treba — za denar je naprodaj vse! Potem bomo v Butalah brez napake!«

Pa je nanese in so praviti slišali o tujem mestu, da imajo pod mestom deveto šolo, v tem mestu da je toliko pameti, da jo kar v sodih prodajajo kakor kislo zelje.

Pa so sklenili in s sodom tjakaj poslali štiri može, da kupijo vedro pameti ali dve, kakor bo kazala cena. Peljali so se s košem, okrašen je bil s smrekami, veselo so na košmatih peli kraguljčki.

Pripeljejo se v mesto, ustavijo se pred prvo krčmo, povedo, da prihajajo z Butal, in barajo, kje bi bila naprodaj pamet. Toda so dejali, da mora biti prava, dobra roba in ne predraga, drugače je ne kupijo.

Se začudi krčmar, ali je mogoče, da so iz Butal! Kolikšna čast za njegovo hišo! In da niso mogli bolje zadeti, nego da so se ustavili tukaj: postregel da jim bo s pametjo najboljše vrste in bo pol zastonj.

Povabil jih je v hišo in ukazal gospodinji, da slavni gospodi dobro postreže.

Tačas pa, ko jim je gospodinja stregla, sta krčmar in hlapec ročno ujela miš, jo izpustila v sod na vozu in sod zamašila. In so bili potem možje iz Butal prav zadovoljni tudi z računom za pamet. Bali so se, da bo dražja.

Plačali so in dejali, da bodo še prišli, če jim bo pamet zopet pošla. Sedli so na voz in bistro odcingljali.

Srečno so pricingljali v Butale. Sredi Butal so se ustavili. Kakor je bil ukazal župan, je bila zbrana šolska mladina in sta bila navzoča tudi butalski policaj in občinski bik — ta dva sta pameti najbolj potrebna, je dejal župan, zato naj je bosta prva deležna.

Povzpел se je župan na voz in dal z roko znamenje, pa so zazvonili zvonovi in počili možnarji. Tisti hip je župan odmašil sod, da

pogleda noter. Pa je prestrašena venkaj švignila miška — zadela je župana ravno v brk in po županu doli smuknila na tla, skozi kričečo mladino jo je preko ceste ubrala naravnost v županovo hišo.

Butale so strmele, stare in mlade: »Joj, o joj, takšna je pamet! Pa je pamet resnično pametna! Najprej je poljubila župana, to se spodobi, in se ni potem prav nič premišljala, kam naj gre — v županovo hišo je šla, tjakaj spada!«

To je bilo jako všeč vsem Butalcem in so bili ponosni, da imajo pamet tako pametno.

Pa so imeli pri tej kupčiji še posebno srečo, kajti ni trajalo dolgo, pa je imela pamet mlade in je pameti kmalu bilo dovolj po vseh Butalah.

Historija o posebnem blagru.

Za posebni blagor štejejo Butalci kislo mleko. In je kislo mleko resnično pravi blagor, posebno v vročih dneh, in črni kruh mora biti vanje nadrobljen.

In seveda mora biti dovolj kislega mleka. Kajti ni nikakršen blagor, nego je moka in gorje, če je žlic in ust več okoli mize, kakor je mleka v latvici.

Pa sta se mesto posebnega blagra moka in gorje primerila tudi županu v Butalah in se je reč zgodila tako:

Pri županu so mlatili — mlatičev dosti, vsak mlatič lačen in žejen za tri! Čas je bil južine pa so cepce postavili v kot in stopili v hišo, da kaj ne zamude. Sedli so za mizo in čakali, kdaj bo nanjo priromala južina. Čakali so in čakali, mati županja pa je stala v mračni kleti in sukala in gledala latvico in od katere koli strani jo je pogledala, kislega mleka ni hotelo biti več in ga je bilo premalo in bi bila sramota, tako malo ga postaviti na mizo pred može, kakršni so mlatiči.

Pa je v klet prišel še župan, priganjat mater županjo, kajti mu ni bilo všeč, da mlatiči tratijo čas s praznim čakanjem.

Mati županja mu je potožila svojo stisko.

Se popraska župan: »Kaj, če bi prilila vode?«

Odgovori županja: »Se bo poznalo!«

Pomisli župan: »Kakršna je voda! Pri mlinarju sosedu teče izpod koles čisto bela — izpod nobene krave ni mleko bolj belo — tiste načofaj v latvico, da bo polna!«

Župan je stopil k mlatičem in jih potolažil: »Koj bo, koj, tačas kar odmolite, da se ne boste potlej mudili z molitvijo!«

Županja pa je bila pri mlinu lepo počenila in nastavila latvico s kislim mlekom, da ji je čofotala vanjo bela, razpenjena voda izpod kolesa, in ji je čofotala tako rada in obilno, da ji je iz latvice izplaknila še tisto malo mleka, kolikor ga je bilo notri. Potem je kakor vihra hitela v hišo in latvico postavila pred mlatiče na mizo: »Bog žegnaj!«

Mlatiči pa so rekli: »Nak, nak, tako gosposki nismo, da bi vodo jedli z žlicami!«

In so pobrali cepce in šli drugam.

Semenj v Butalah.

Tepančani so imeli vsako leto o Sv. Mihelu semenj, tako je bil imeniten, da so od daleč na okoli nanj prihajali berači in cigani, kupcev pa se je vsakikrat zbralo nič koliko.

Pa so dejali Butalci: »Mi tudi!« in niso odnehali, dokler jim ni gosposka takisto dovolila semnja. In so se zmenili, da mora vsaktera hiša v Butalah kaj prignati na semenj, da se bodo Butale postavile pred svetom in bodo prevzetni Tepančani ponižani.

Pa se je zgodilo, da je prišel na butalski semenj radoveden Tepančan in je baral Butalca: »Oče, koliko pa cenite to svojo kravo?«

Mu odgovori Butalec: »Tale krava? Ta krava ni naprodaj. Ta krava je le za semenj. Naprodaj imam tisto, ki sem jo pustil doma!«

Še ena z butalskega semnja.

Imel je Butalec osla, ki se je rad upiral delu. Pa je sklenil gospodar, da ga proda, in ga je postavil na semenj.

Pride mimo semnjar. Oslata osla spred in zad in pravi: »Sivec je pripraven, ne bodi uročen! Samo rep da bi mu bil malo krajši!«

Semnjar stopi naprej po semnju. Butalec pa ne bodi len, seže po nož in odreže oslu repa za dobro dlan, češ, zdajle rep ne bo predolg, zdajle bo sivec kmalu našel kupca!

Res, ni trajalo dolgo časa, se ustavi drug semnjar. Tudi njemu je osel všeč — noge, vrat, vse mu ugaja, samo rep ne — in pravi:

»Kupil bi žival, ni napačna! Škoda le, da nima repa!«

»O,« pravi Butalec, »če Vam je drugače po volji, zaradi repa se kupčija ne bo razdrla, rep je tukaj!«

In je segel v torbo in semnjarju pod nos pomolil odrezani rep.

Županova hči vre mleko.

Ko se je omožila županova hči, tri koše je imela bališa, pameti pa toliko, kolikor je zanjo bilo prostora v glavi. Hvala Bogu, je tudi imela usta, da je lahko včasih kako pametno dala od sebe, sicer bi ji bila pamet glavo še raznesla.

Pa se je koj prvo jutro izkazala na novem domu, kakšna da je gospodinja.

Ji je mož naročil, naj zavre mleko za zajtrk. Ubogala je, nalila mleko v lonec in ga pristavila k ognju. In je gledala in ji je bilo všeč, kako je mleko pričenjalo vreti in je naraščalo in je naraslo do vrha lonca, že se je pripravljalo, da prekipi.

Pa se je začudila in plosnila z rokami: »Nak, kakšen je v tej hiši blagoslov! Še po en lonec moram — ako Bog da, oba bosta polna!«

Stopila je po lonec in ga prinesla, pa je tedaj mleko na ognjišču že izkipelo in je žalostna zastokala bistra gospodinja: »Jojmene, kolikšna škoda! Kar ob dva lonca mleka smo!«

Tuji kraji — tuja ljudstva.

(Priobčuje Oskar Hudales.)

To je že stara resnica: Čim bolj poznamo tuje kraje in tuje narode, tem bolj poznamo svojo domovino in svoj narod. Bolj ko bomo spoznali tujino, vso njeno lepoto in ugodnosti, senčne strani in neprijetnosti, bolj bomo znali ceniti vrednost rodne zemlje in sposobnost lastnega naroda. Kratko rečeno: Naj kdo še toliko sveta preteče, najboljši kruh doma se peče. Potrudimo se spoznati zlato resnico, ki je skrita v tem pregovoru.

1. Pust — večkrat na leto.

Ta mesec praznujemo — praznik vseh norcev. Oj pust, ti čas presneti... Je res presneti. So na mizi klobase in krapi, ali pa tudi tako, kakor pravi tista znana:

Hm — tadra, hm — tadra,
pustna nedelja.
Lan' sem bil mesa sit,
letos pa zelja.

Toda naj si bo že kar koli: meso ali zelje, pust je vendarle. In vsak ima pravico, da se na ta dan nanori, kolikor se hoče. Že naši pradedje so v tem času kurentovali, da so vsaj za nekaj hipov pozabili na vsakdanje skrbi in težave. Saj je vsako leto samo enkrat.

So pa na širnem svetu narodi, ki imajo svoj pust večkrat na leto. Posebno še ona ljudstva, ki so na nižji stopnji izobrazbe, predvsem afriški črnci. Zamorci nad vse ljubijo muziko. Pri glasbi pozabijo na vse skrbi in težave. Vsako delo spremljajo s petjem. Ona dela, ki zahtevajo enotnost pa se sploh ne dajo opraviti brez zborovskega petja. Veslati brez petja je črncu nemogoče. In kar je najlepše: besedilo si črnici izmišljajo sproti, samo takt je

enoten. Za naša ušesa bi sicer tako petje ne bilo, zamorce pa spravi v sveto vznemirjenost.

Vsa čuvstvovanja, žalostna in vesela, izražajo črnici v plesu. Plešejo ob času žetve, ob priliki obiskov, smrti in verskih obredov. S plesom praznujejo noči polnega meseca. Da ima ples še bolj skrivnosten poudarek, se plesalci našemijo z najrazličnejšimi maskami. Navadno si nadejejo lesene krinke, ki predstavljajo grozo, strah, veselost in smešnost. Lahko bi rekli, da vsa Afrika praznuje vsak mesec svoj pust, kadar priplava na afriško nebo polna luna in s svojo bledosrebrno mesečino razsvetli pokrajino.

Takrat se oglase iz zamorskih vasi bučne godbe. Njih zvoki se razlivajo v tiho, čarobno noč preko step, jezer in pragozdov vse dalje in dalje. Votlo done številni bobni, izdelani iz votlih debel, brenče različne ropotne

lje, presunljivo piskajo piščali, zvone strune v preprosti melodiji. Neenotna, divja in razbrzdana se zdi ta muzika. Le takt je enoten in oster. V tem taktu se iz senc prizibljuje pošastno našemljene postave plesalcev, enakomerno se zibajoč v zvokih glasne godbe. Za njimi gredo ostali vaščani, čakajoč ugodne prilike, da še oni vstopijo v krog plesalcev. Vsi prebivalci se zbera na prostoru sredi vasi, ostro osvetljenem z mehko mesečino.

Vedno hitrejša, vedno razboritejša je godba. Plesalci se gibljejo urneje, vsaka mišica na telesu jim giblje in zdi se, kakor bi se premikale tudi mrtve maske na njih obrazih. Čim delj traja ples, tem hitrejši je. Stopnjuje se od minute do minute, vsa vas se vrti po taktu kričeče muzike. Zamorci so pozabili na vse: v teh kratkih uricah žive samo plesu in zabavi. In nore tako dolgo, da onemogli poležejo po tleh. Nihče se ne gane več. Tudi godba je utihnila. Le maske se vedno enako reže v tiho noč.

Doli z neba pa se smeje polna luna. Na vsa usta se smeje svojim črnim otrokom.

Triglavov polet.

(Nadaljevanje.)

si trije so molčali in mislili na svoje domove. Šele, ko so se dvignili, da odidejo spat, je Jožek tiho spregovoril:

»Ludvik, domov bova zopet morala pisati. Zanimalo jih bo, kako smo lovili tigra.«

»Mhm.«

Ludvik je bil tako zaspan, da se mu še govoriti ni ljubilo. Komaj je legel v posteljo, že je trdno spal; istotako Ahmed. Le Jožek ni mogel zadremati, čeprav so ga bolele kosti od naporov tega dne. Premetaval se je v postelji in mislil na strica, ki nekje tam zunaj čaka tigra. Da bi se mu le kaj hudega ne pripetilo! Kdo bi njega in Ludvika zopet privedel domov? In naj bi bilo konec vseh teh lepih upov, ki jih stric gradi na svoj motor, kateri se je do sedaj tako izborna obnesel? Koliko tisoč kilometrov, čez morja, gorovja in puščave je varno preletel, ne da bi se najmanj pokvaril.

Spanec ni in ni hotel zatisniti Jožku oči. Zlezel je s postelje, stopil k oknu, ga tiho odprl in prisluškoval v mirno noč. Morda zasliši strel, da bo vedel za trenutek, ko bodo lovci streljali na tigra. Mesec je zlezel visoko na nebo. Hišica je metala dolgo senco preko vrta in plotu. Skoraj hladno je že bilo. — — —

Plot na nasprotni strani vrta je zahreščal. — — —

Velika, temna senca se je zvalila na vrtno grede in polagoma lezla proti hiši. Dvoje zelenkastih lučic se je uprlo v okno in Jožka. Kakor blisk mu je šinilo skozi možgane:

Tiger!

Naj vpije na pomoč? Ali naj zapre okno?

Kdo bi streljal na tigra? Ahmed? Spomnil se je njegove puške, ki je visela ob postelji na steni. Blazna misel se ga je polastila:

»Sam bom streljal nanj.«

Nikdar še ni imel puške v rokah. Komaj da je vedel, kako so lovci to orožje pripravili za strel. Ne, to je zares blaznost! In vendar: Kako bi ga vsi občudovali, če bi ustrelil tigra. Čez noč bi postal slaven po vsej Indiji.

Skočil je k steni po puško. Velika mačka je stala sredi vrta in se ozirala, kakor bi iskala izgubljeno sled. Komaj je Jožek stopil nazaj k oknu in nameril, je tiger počenil. Bil je popolnoma negiben, samo rep je nalahko majal in dvoje zelenkastih oči je prodiralo temnovijoličasto senco. Tiger je računal razdaljo za skok.

Jožek je vedel, da je od teh trenutkov odvisno njegovo življenje in morda tudi življenje koga drugega. Prepozno je bilo, da bi klical na pomoč. Torej mora streljati. A tudi zadeti mora. V njem so se borili strah, neodločnost in častihlepje. Kljub temu je bil popolnoma miren. Niti najmanj se mu ni tresla roka. Z obupnim mirom je vse misli osredotočil na muho koncem cevi, ki jo je nameril prav v sredino tistih dveh zelenkastih lučic in — sprožil.

»Konec je,« je pomislil v naslednjem hipu in se zrušil na pod. V glavi mu je šumelo. Ta šum se je mešal z nekakim hropenjem, dokler ni vse okrog njega in v njem izginilo v neprodarno temo. Onesvestil se je. — — —

Zbudil se je, ko je bil že visok dan, v trdnem prepričanju, da so ga mučile hude sanje. Komaj je odprl oči, je ugledal poleg postelje strica, Ahmeda, Morowa in Kinga. Ludvik je držal v rokah krasno tigrovo kožo in se smejal čez ves obraz.

Stric je Jožka objel ves blažen.

»Junak si, da mu ga ni para med tvojimi vrstniki. Streljati na tигра si še izmed odrastlih malo kdo upa. Glej, kako krasno kožo si si priboril.«

Jožku so se od samega veselja zasolzile oči. Ves čas, ko so mu ostali stiskali roko je tiho ponavljal:

»Torej sem ga vendarle ustrelil...«

Vstati mu niso pustili, češ, da si mora odpočiti utrujene živce. Ko so odšli iz sobe, je ostal pri njem samo Ludvik in mu pripovedoval:

»Ko sva z Ahmedom začela strel, sva zletela iz postelj kakor dve žogi. Prvi hip sva mislila, da si se sam obstrelil, ker je ležala puška poleg tebe. Kmalu je Ahmed ugotovil, da nimaš nobene rane. Vsa stvar se nama je razjasnila šele tedaj, ko sva na vrtu ugledala tигра, renčечеga v zadnjih zdihljajih. Pogodil si ga točno med oči. A tudi tebe je puška precej klofutnila, kaj ne? Pa nič zato, tигра si le ubil. V tem so se zbudili tudi ostali prebivalci hiše. Tebe smo položili v posteljo in te skušali spraviti k zavesti. Ko smo po dolgem času izvlekli iz tebe nekaj vzdihov, si spal mirno dalje.

Med tem časom so spravili vaščani ubito žival v vežo in jo odrli prav do tistega časa, da so se stric, Morow in King vrnili z neuspešnega lova. Lahko si misliš, kake obraze so naredili, ko so ugledali mrtvega tигра. Kar v glavo jim ni šlo, ko so izvedeli, kako se je vse zgodilo. Gotovo se jim še sanjalo ni, da boš ustrelil tигра ti, ki si ostal doma in ne oni na lovu. Lepa reč, kaj? Z Ahmedom sva se prav od srca smejala njihovim začudenim obrazom. No, ostalo pa itak sam veš. Kaj nameravaš storiti s kožo?»

»Ne vem še prav,« je odvrnil Jožek. »Materi jo bom nesel domov. Naj si naredi iz nje kožuh.«

Pri večerji je Jožek moral na dolgo in široko opisati ves dogodek in občutke, ki jih je imel pri tem. Srce se mu je smejalo, ko je poslušal glasno hvalo teh izkušenih mož. Res je kar čez noč postal junak...

Na prijazno vabilo gospoda Morowa, so preživali ves ostali del meseca v njegovem lovišču. Hodili so na lov, ribarili, delali na slonih daljše izlete in čas jim je v očarljivi bengalski džungli kmalu potekel.

Dne 10. avgusta so se poslovili od Kinga in Morowa, ki sta se vrnila v Anglijo. Žal jim je bilo posebno za Kinga, ki jim je toliko časa prijazno drugoval. Naložili pa so zato novega znanca, Alekseja Pavloviča Krjuhova.

V žgočem žaru popoldanskega solnca je »Triglav« še enkrat zakrožil nad Benaresom ter zaplul navzgor ob sveti reki Ganges.

Tajga, premog in zlato.

»Triglav« je imel to pot preleteti svojo najtežjo, 6000 km dolgo progo. Stric je moral izpolniti obljubo, ki jo je bil dal Krjuhovu in leteti čez Himalajo. Odločil se je za najlažji prehod v zapadni Himalaji, čez visoko planoto Kašmir, gorovje Kara-korum, mesto Jarkent, pustinja Pakla Makan, jezero Kara-šar, gorovje Tien šan. Od tam v severozapadni smeri čez Semipalatinsk ob reki Irtiš in nato v severovzhodni smeri v Jenisejsk ob Jeniseju.

V nočnem letu nad himalajskimi vrhovi jih je zajel strahovit snežni vihar, a ga je »Triglav« junaško premagal. Ko pa je jutranje solnce razpršilo pogubonosne megle, so se prav blizu pod njimi v lahnih, kakor pajčolan belih meglic dvigali robovi čez osem tisoč metrov visokega Dapsanga, glavne vrha v Karakorumu. Kakor nož ostri robovi so se svetlikali v soju planinskega jutra. Vetrič je trosil med meglo droban, suh sneg, ki ga je vihar prejšnje noči nametal na kamenite stene. Neštevilne barve so se prelivala med meglo in pustimi, mogočnimi skalami. Svetlovijoličaste sence so padale nekam v prepade, spremljane od rdečih svetlobnih jezikov, švigajočih skozi zlatilo solčnih žarkov, lomečih se v megli in izgubljaajočih se v kakor biser čisto modrino neba.

Stric je bil izredno vesel »Triglavovega« uspeha in je ob tej priliki sklenil, da bo v prihodnje posvetil vse sile, da postane letalo prometno sredstvo vseh in ne samo nekaterih.

V jutro drugega dne so pluli mimo jezera Balkeš v Turkestanu. Bili so nad ozemljem ogromne države — Zveze sovjetskih republik, nad ozemljem Rusije. Tu se je komisarju Krjuhovu, ki je ves čas bil nekako molčeč, nena doma razvezljal jezik. Pokazal je na železniško progo, ki se je vila krog jezera in rekel:

»To je oni svetovno znani Turksib. Beseda je kratica in pomeni toliko kot turkestansko-sibirska železnica. Še ta dan boste lahko videli, kako velikega pomena je ta železnica za našo državo. Turkestanski kmet se bo lažje posvetil pridelovanju bombaža, ker mu bo železnica dobavljala ceno sibirsko žito in les, ki ga v Turkestanu ni. Pridelovanje bombaža bo tako naraslo, da Rusiji ne bo treba v inozemstvu kupovati dragocene tkanine. Na drugi strani pa bodo zadovoljni Sibirci, ki bodo našli v Turkestanu hvaljeno tržišče za žito in les.«

Na vprašanje naših znancev je Krjuhov rad odgovarjal in povedal še marsikaj zanimivega. Posebno živo jim je pripovedoval, s kakimi težavami se je železnica gradila. Graditelji so morali sekati cesto v živo skalo nad vratolomnimi prepadi, osuševati močvirja, boriti se s puščavskimi viharji, trpeti žejo in lakoto. Pri otvoritvi so prišli Turkestanci gledat čudežnega železnega konja na stotine kilometrov daleč. Saj jim je prinesel prve utripe življenja iz širokega sveta.

»Ali misli država graditi v Sibiriji še kakšno železnico?« je vprašal Ahmed, ki ga je med Rusovim pripovedovanjem zamenjal stric pri krmilu.

»Seveda jih misli. Saj je od železnic odvisen razvoj vse Sibirije, ki hrani še nedotaknjene ogromne zaklade. Les, premog, zlato, platino, žito... Morate misliti, da je to dežela, ki zavzema eno šestino sveta. Prometne razmere so zelo ugodne, ker je mnogo rek plovnih.«

Čudili so se vsi trije.

»Da, da,« je pritrdjeval Aleksej Pavlovič. »Sibirija je druga Amerika. In se bo tudi razvijala prav po ameriškansko. Kmalu bomo pluli čez Novosibirsk, ki je najlepši dokaz kako hitro se Sibirija razvija. Novosibirsk, ali kakor so rekli mestu pred vojno, je imel leta 1910. 50.000 prebivalcev, leta 1920. 67.000, danes jih ima 150.000 in z gotovostjo se lahko reče, da jih bo že čez dve leti 200.000. Ali zgoraj na severu, najmlajše mesto v Sibiriji, Port Igarka ob izlivu Jeniseja. Meseca maja so se tam pasli še severni jeleni, septembra so se dvigale prve hiše novo nastalega mesta in močna radioodajna postaja.«

»No, ta čudež si moramo na vsak način ogledati. Če bo količkaj časa in prilike,« je pripomnil Ahmed.

Bolj ko so se bližali preko-sibirski progi, bolj na gosto so bila nasuta naselja po enolični stepi. Okrog poldneva so preleteli Novosibirsk. Dobro so videli, da je mesto šele v razvoju. Kolodvor je star in majhen. Takoj poleg njega raste delavska naselbina: beton, steklo, jeklo, najmodernejši stavbni način. Vzporedno z nizkimi hišami rastejo vrsta pri vrsti palače in nebotičniki. Sredi polja stoje velikani, kocke; lesena ogrodja kažejo, kaj bo na tem polju nastalo. Stojte pa že palače, ki služijo kulturnemu napredku: klubi uradnikov in delavcev, klub železničarjev, kino-palače neverjetnih razsežnosti, kajti mesto bo rastlo in treba je to upoštevati.

Ob reki Ob so pluli ves čas do Tomska. Ko je Ahmed zopet zasedel mesto pri krmilu, je »Triglav« zavil v severovzhodni smeri proti Jenisejsku. Bližali so se koncu poleta. Trajal je že petdeset in dve uri. Pošteno jih je izmučil in prav iz srca so se veselili pristanka.

»Dobro bi bilo,« je rekel Krjuhov stricu, ko je vstopil v kabino, »če bi javili v Jenisejsk, da pridete. Mogoče bi imeli še kakšne sitnosti, če bi pripluli brez obvestila.«

»Dobro,« je odvrnil stric. »Prosim vas, Aleksej Pavlovič, uredite vi to reč. Vam je lažje.«

Krjuhov je stopil k aparatu. Vsi so si radovedno nataknili slušalke.

»Halo, radio, Jenisejsk!«

Začuli so zvok neke tuje postaje in kmalu za tem odgovor:

»Halo, tu radio Jenisejsk!«

»Tu komisar Aleksej Pavlovič Krjuhov od »Suzuza zolota« na letalu »Triglav«. Ali se nahaja Kurnozenko kje tam?«

»Zdravstvujte! Dobili smo že iz Semipalatinska in Novosibirska poročilo, da pluje preko ozemlja neko tuje letalo. Kurnozenko je v klubu. Ga lahko takoj pokličem telefonično. Trenutek še počakajte.«

Zopet nekaj minut samo brnenje aparata. Nato znova:

»Halo, radio »Triglav!« Tu Kurnozenko, tajnik okrožnega sovjeta. Halo!«

»Halo! Tu Krjuhov. Vozim se že drugi dan z letalom iz Benaresa. Aero-plan vodi Slovenec Ivan Muhič na poletu okrog sveta. Cilj je Detroit v U. S. A. Prosi dovoljenja za pristanek v Jenisejsku.«

»Ni ovire. Saj vas tudi ne morejo spustiti iz letala kakor vrečo peska. Kdaj pridete?«

»Okrog štirih. Pričakujte nas na letališču.«

Glas je utihnil. Izklopili so aparat.

Krjuhov je pričel zlagati svoje stvari v kovčeg, dečka pa sta radovedno opazovala, kdaj se na obzorju prikaže njihov cilj. Bog ve, zakaj sta se ravno nad temi nepreglednimi stepami spomnila tihe domače vasi, obdane od travnikov, polj in gozdov. Prvič se jima je tekom vsega poleta stozilo po domu in domačih.

Popolnoma nov svet je zaplaval okrog njiju, ko so v Jenisejsku izstopili. Najrazličnejša mešanica ljudi se je strnila okrog njih. Pozneje sta dečka izvedela, da živi v Sibiriji štirideset najrazličnejših narodov, a je vendar Slovanov osemkrat več, ko vseh ostalih. Vprav nemogoče si je zapomniti vsa ta imena: Ostjaki, Samojedi, Tungusi, Jakuti, Dolgani, Čukči, Juraki, Burjati, Kirgizi, Altajci in bog si ga vedi kdo še. Civilizacija preganja severne jelene, sobole, veverice in medvede ter z njimi tudi te narode, ki se umikajo za preganjano divjadjo. Rusi jih skušajo pridobiti za smoterno delo s šolami in drugimi kulturnimi ustanovami. Zabranili so tudi prodajati jim žganje, ki jih je doslej uničevalo kakor Indijance v Ameriki. Morda bodo Rusi dosegli ta cilj; baje že žanjejo nekaj uspehov. Vsekakor bi bilo škoda, če bi ti sinovi visokega severa popolnoma izginili.

Jenisejsk je najstarejše mesto v Sibiriji, staro že čez tri sto let. Ustanovili so ga Jermakovi kozaki na svoji poti skozi Sibirijo. Danes je že moderno mesto z lepimi, ravnimi ulicami, palačami, hoteli, modernimi prometnimi sredstvi in električno razsvetljavo. Pred vojno je bilo središče trgovine s kožuhovino. Čeprav šteje samo sedem tisoč prebivalcev, ima štirinajst velikih cerkva. Bogati trgovci so si svojčas postavljali svoje osebne cerkve in vzdrževali osebne duhovnike. V mestu stojita tudi židovska sinagoga in mohamedanska mošeja, gotovo najsevernejša stavba te vrste na vsem svetu. Leta 1932. bo do Jenisejske speljana železnica iz Tomska. To bo v mesto privedlo nove ljudi in pospešilo razvoj zlatih rudnikov v gorovju Pit, poživilo smoternejše obdelovanje polj ter trebljenje ogromnih gozdov. Ti gozdovi bi samo v območju reke Angare lahko dali letno šest milijonov kubičnih metrov izbornega sibirskega lesa.

Kurnozenko je peljal naše znanke v hotel, kjer so se kmalu po večerji vsi izmučeni podali k počitku. Zbudil jih je zopet že velik dan. Njihova prva pot je bila k letalu, kjer so s snaženjem motorja bili zaposleni vse do poldneva. Okrog »Triglava« se je zbralo mnogo ljudi, ki so opazovali tega zračnega orjaka. V Sibiriji plovejo sicer na progi Moskva—Irkutsk—Jakutsk

velika poštna letala, a »Triglav« jih je po velikosti gotovo trikrat presegal. Prisotni Tunguzi, ki so po opravkih prišli v mesto, so stikali glave in čebljali nekaj v svojem nerazumljivem jeziku, kažoč na letalo.

Pri obedu sta jih čakala Kurnozenko in Krjuhov.

»Slišal sem, da ste izrazili željo, iti v Port Igorko,« je rekel Kurnozenko. »Aleksej Pavlovič odpotuje jutri tja. Ako hočete, se mu lahko pridružite. Peljati se boste morali po Jeniseju z ladjo. V Port Igorki z letalom ne morete pristati, ker ni za to dovolj prostora.«

»Jaz sem izrazil to željo,« je pripomnil Ahmed, »takrat ko je Aleksej Pavlovič pravil o tem mestecu.«

Stric ni dolgo pomišljal:

»No, pa se peljimo še malo z ladjo. Koliko časa bi se pa zamudili s tem potovanjem?«

»Če se dolgo mudite,« je odvrnil Krjuhov, »kakih štirinajst dni. Promet po Jeniseju namreč ni ravno vzoren. Tajga in življenje v njej pa sta zelo zanimiva. Sedaj imate priliko, da si to ogledate.«

»Pojdimo, stric,« je prosil Jožek. »Midva z Ludvikom sva že govorila o tem, da bi — — — —«

»Da, da,« ga je smehljaje prekinil stric. »Vidva z Ludvikom bi ves svet naš enkrat rada prebrodila. Tu v Sibiriji moramo biti zelo pazljivi. Bojim se, da ne bi zapadel sneg. V tem primeru ne bi mogli z našim letalom startati. No, pa pojdimo vseeno.«

»Torej se jutri ob devetih vidimo na krovu ladje. Na svidenje!«

Rusa sta se poslovila. Naši znanci pa so se šli nekoliko razgledovat po mestu. Stopili so tudi v muzej, kjer so videli mnogo zanimivega. Vendar so predmeti v njem strašno neurejeni in bi muzej nujno rabil novo poslopje. Posebno

zanimivi so v njem predmeti, ki spominjajo na enostavno pridobivanje zlata v sibirskih rekah in rudnikih.

V mestnem pristanišču je ležal »Spartak«, ladja, ki bi naše znance morala prepeljati proti severu. Bil je to majhen rečni parnik, prenatrpan z ljudmi in tovorom. Po Jeniseju vozi še malo ladij in še te so zastarele barke, ki so jih uporabljali že prejšnje stoletje.

Promet po reki je neroden in je vprav dogodek, kadar se kaka ladja ustavi v obsežnih krajih. Razdalje med posameznimi večjimi kraji pa so velikanske in se ni čuditi, če je na ladjo vedno ogromen naval. Le z veliko težavo in Krjuhovo pomočjo je mogel stric dobiti dve skromni kabini. Parnik je bil zaseden do zadnjega kotička. Še po krovu so se utaborili razni delavci s svojimi družinami, vrečami in zaboji. Bilo je mnogo krika, prerinjanja in klicanja, preden je okorni »Spartak« zaplul sredi reke.

Tudi med to vožnjo jim je bil Krjuhov izboren pojasnjevalec. Natančno je bil poučen o razmerah v teh krajih. Parnik je plul po reki s približno trideset kilometrsko brzino na uro. Pokrajina ob Jeniseju je kaj enolična. Bregovi so večinoma nizki, vasi na njih so zgrajene na vzvišenih mestih, da se izognejo pomladanskim poplavam. Vse do Turuhanska se na obeh straneh razprostirajo ogromni gozdovi. Zemlja pod njimi skriva štiri sto dvajset milijard ton premoga. To so tako ogromne množine, da so ameriška ležišča v primeri z njimi prava igračka. A ne samo to. Ozemlje med Jenisejem in Tajmirskim polotokom hrani še grafit, zlato in platino, najdražjo kovino sveta. Zadnjih dveh rud je posebno mnogo v gorovju Norilsk in ob reki Pjasini. Še vsi ti zakladi so komaj dotaknjeni, saj je vse to ozemlje tako redko naseljeno, da pride na km² komaj 0,017 prebivalca. Ta kos zemlje ima veliko bodočnost, ki jo bo pa treba še ustvariti z ogromnimi stroški in napori. Ti napori so se že pričeli. Novi kraji rastejo, stari se večajo. Boj se bo moral izvesti v prvi vrsti proti naravi, ki v teh krajih nastopa z vso krutostjo. Premagati bo treba tundro in tajgo, graditi po teh ozemljih železnice, najti po Jeniseju in severnem morju ledu prosto pot v Evropo. Samo dva meseca v letu sta primerna za plovbo, deset mesecev je zime.

Stric je omenil Krjuhovu, da so to žrtve, ki jim je človek le težko kos, a Krjuhov je veroval v dobro voljo in zmago.

Štiri dni so se vozili mimo teh pokrajin, ki v resnici ne izgledajo tako blagoslovljene, kot so v resnici. Na večer četrtega dne so ugledali ob straneškem rečnem rokavu Port Igarko, najmlajše sibirsko mestece. Ni mogoče popisati vtisa, ki so ga dobili naši potniki ob prihodu v to edino sibirsko пристanišče na 67. stopinji severne širine. Vse se je mešalo v blazen vrvež. Vsaj našim znancem se je zdelo tako, ker so se ves čas vozili sredi takega miru: deske, posekan gozd, koče, že gotove in napol izgotovljene hiše, ljudje, zastave, šotori, konji, vreče cementa, pločevina, opeka; vse to na terasi 20 m nad reko. Spodaj pa čolni, kakor iz časov Stenke Razina, slavnega razbojnika na Volgi, brnenje nekega motorja, zastavice, ki kažejo plovno vodo, velikanska ladja z radijsko oddajno postajo, lajanje psa, zvonjenje kravjih zvoncev, kričanje galebov, udarci kladiva, klici, trkanje, razbijanje, žaganje, ropotanje... Sirene tulijo: Port Igarka!

»To je vprav neverjetno, da se more tako visoko na severu razviti tako življenje,« je menil stric medtem, ko so se po mostičku počasi prerivali na suho.

»Posebno, če pomislimo, da so se lansko leto tod še pasli severni jeleni,« je pripomnil Krjukov. »Odslej pa bo rastlo mesto s podvojeno hitrostjo.«

V neki mali gostilnici so dobili hrano in prenočišče. Dolgo v večer so še sedeli skupaj in prisluškovali življenju tam zunaj.

»Port Igarka bo šele mesto z velikim kinom in štirimi tovarnami. Tam, kjer so danes umazani šotori Samojedov, se bo dvigala lepa, bela bolnica,« je dejal Krjuhov.

Nekaj za deklice.

Nanes pa nekaj za marljive in spretne deklice. Ali vidite, kako lična robčka sta tu naslikana? Katera izmed vas bi pa rada imela tak robček? Mislim, rada bi ga že vsaka imela, a naredila? Hm! Vendar pa upam, da čita »Naš rod« mnogo marljivih punčk, ki tudi urno sučejo roke, kadar je treba. Zatorej se kar poprimimo dela.

Pričnimo s prvim robčkom, ki ima lažje čipke in je namenjen ročicam, ki se še niso mnogo vežbale v kvačkanju. — Mamico in ako ta ne utegne — saj mamice so vedno tako zaposlene — pa starejšo sestro poprosimo za krpo belega perilnega blaga ter urežemo kvadrat, ki naj bo dolg in seveda tudi širok 30 cm. Če je krpa premajhna, nič za to, bo pa še robček malo manjši, vendar pa manjši kot 20 cm naj ne bo; tudi blago ne sme biti predebelo. Kvadrat moramo s šivalnim strojem obrobiti. Ako imate šivalni stroj pri hiši, vam to stori lahko mamica ali sestra; gotovo je pa tudi v vasi kaka prijazna šivilja, ki vam rada ustreže, ako boste lepo prosili. Ko vam je mamica zarobila robček, naj na šivalnem stroju z ne debelo šivanko presluknja rob. V te luknjice boste vbadale kvačko. Vidite, kako dobro je vse

urejeno, da ne boste imele prenapornega dela. Robček je pripravljen in le čaka, da bo segla Marica ali Francka po njem. Poprej se pa moramo še pogovoriti o prejici in kvački.

Čim tanjša je prejica, tem lepše so čipke. Spretne kvačkarice jih izdelujejo s štev. 100 ali celo 150 in uporabljajo kvačko št. 11 in 12 b, naše ročice so še tako majhne in včasih — na uho povedano — tudi malo preveč okorne, zato sem uporabila za ta dva robčka prejico št. 60 in kvačko št. 9. Ako katera izmed vas še ni mnogo kvačkala in ji bo tudi prejica št. 60 pretanka, naj le vzame debelejšo prejico; lahko si izbere barvasto D M C, roza ali rumeno, ki jo rabimo tudi za vezenje. Seveda mora biti potem še kvačka debelejša. In presledki med luknjicami, ki smo si jih pripravile na šivalnem stroju z nevdeeto šivanko za vbadanje s kvačko, naj bodo pri debelejši prejici večji, kot pri tanjši.

V luknjice ob robu blaga vbadamo s kvačko same goste petlje. Na oglu vbademo v isto luknjico po več gostih petelj, da nam čipke tukaj ne bodo vkle. Šele, ko je vrsta gostih petelj izvršena, pričnemo prav za prav s čipkami. Čipke pri prvem robčku so prav lahke; naj vam povem kako se naredijo. Da pa ne bo treba pisati neprestano gosta petlja, verižna petlja, šibična petlja, hočemo za te izraze uporabiti okrajšave, kakor jih čitamo v vseh knjigah in časopisih za ročna dela.

Verižna petlja = v. p.

Gosta petlja = g. p.

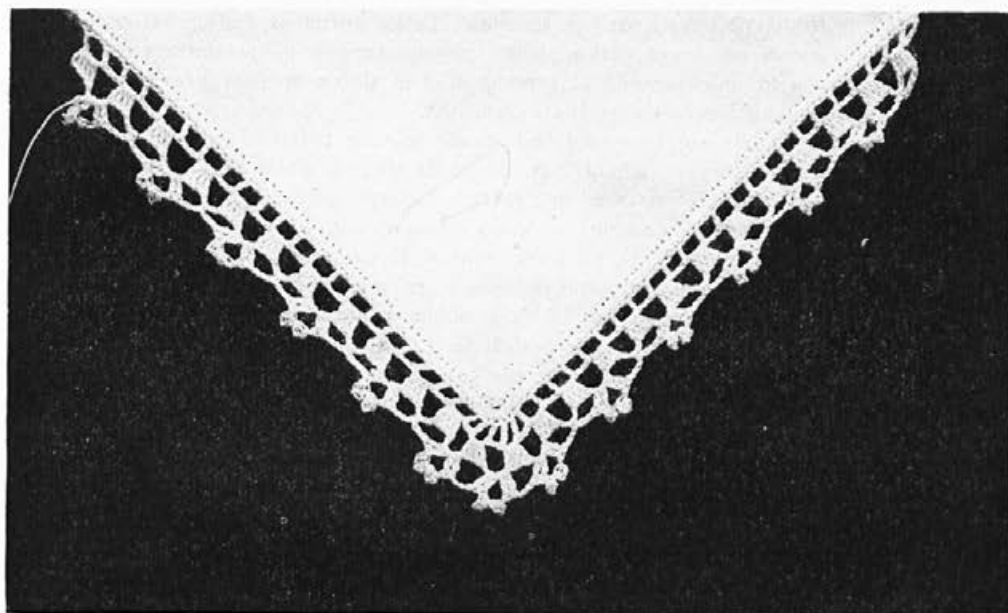
Šibična petlja = š. p.

/: :/ to znamenje pa pomeni, da vzorec, ki je napisan med tema oklepajema ponovimo tolikokrat, dokler ni vsa vrsta — krog in krog robčka — izgotovljena.

Prvi robček — čipke:

/: 2 š. p. — 6 v. p. vbodemo v drugo v. p. skozi katero povlečemo nit, ne da ovijamo — 1 v. p. :/ Presledek med š. p. obsega dve g. p., kar je tudi razvidno na sliki.

Drugi robček: ta je že malo težji ter je pripravljen za urne deklice, ki so že precej spretni v kvačkanju. Pripravimo ravno tako veliko krpo,

kot za prvi robček. Ne bomo ga zarobile na šivalnem stroju, temveč potegz nemo, 4 mm od roba, nitko (samo eno) iz blaga, kakor to storimo, če delamo živ rob. Tja, kjer je bila nitka, vbadamo s kvačko in naredimo vrsto gostih petelj (krog in krog robčka). Tak rob je prav lep, ker je na obeh straneh enak. Za vrstjo gostih petelj pričnemo s čipkami.

Čipke:

I. vrsta: /: 1 š. p. — 2 v. p. :/ — šibična petlja se vbode v tretjo gosto petljo.

II. vrsta: /: 4 š. p. — 4 v. p. :/ šibične petlje vbodemo v vsako drugo luknjico in povlečemo nit.

III. vrsta: /: 2 š. p. — 5 v. p. vbodemo v prvo v. p. in povlečemo nit ne da ovijamo. 5 v. p. vbodemo zopet v prvo v. p. in povlečemo nit ne da ovijemo. 2 š. p. — 3 v. p. — 1 g. p. — 3 v. p. :/

Ko bo robček narejen, naj ga vsaka izmed vas sama spere in zlika. In mislim, da bo imela vsaka veliko veselje ž njim.

Mleko kot ljudska prehrana.

Kdo še ne ve, da je poleg krompirja tudi mleko dobra in redilna vsakdanja hrana na kmetih? Mleko kot hrana koristi tako odrastlim kakor otroku ter zdravemu kakor bolnemu človeku.

Po naših krajihredi navadno vsak kočar vsaj po eno kravico, ki mu je dostikrat edino premoženje pri hiši. Seveda se pa večji posestniki kaj radi ponašajo s polnim hlevom goveje živine! Pri nas je pač tako, da lahko sodimo po številu goveje živine v hlevu gospodarsko moč posameznega kmeta v vasi.

Slovenski del naše države se odlikuje zlasti po razmeroma dobro razviti živinoreji, ki prinaša našemu kmetu med letom navadno lep dohodek. Z izkupiškompri prodanega telička ali krave... se vsaj za silo obleče vsa družina v hiši. V tistih krajih, kjer se mleko lahko ugodno proda, dobe naše gospodinje za samo mleko najmanj toliko, da krijejo z dohodki od mleka najnujnejše vsakdanje potrebe: ščine (sladkor, mlo, petrolej i. dr.) iz trgovine. Težka borba za živlenski obstoj pač zahteva, da izkoristi naš kmet vsako priliko v gospodarstvu in da skuša vnovčiti vsak pridelek (jajca, mleko, sadje...) pri hiši. Ena dobra molzna krava da včasih najmanj toliko mleka kakor dve slabejši molznici.

Kakor znano izdelujejo iz mleka tudi razne mlečne izdelke: smetano, maslo in razne vrste sira (trapistovski, ementalški), ki se da shraniti dalje časa kakor navadno mleko in ki se uporabi največ po mestih in trgih. Resnično, da je po naših krajih vse premalo mlekarn in mlekarskih zadržug, ki lahko spravijo mleko vsak čas v denarni promet. V Škofji Loki imamo pri nas edino mlekarsko šolo, ki usposablja gojence (šoli odrastlo mladino) za mlekarske strokovnjake. Mnogo mleka in mlečnih izdelkov uporabijo naša večja mesta, kakor Ljubljana, Zagreb, Beograd i dr..., ki jim jih daje naše podeželje.

Da vidite, koliko mleka in mlečnih izdelkov so uporabili Zagrebčani l. 1929., odprimo »Mlekarski list«, ki ga izdaja največja zagrebska mlekarska zadruga z imenom »Samopomoč«. Tam sem našel zanimive številke, ki povprečno predstavljajo letno količino uporabljenega mleka in mlečnih izdelkov v mestu Zagrebu (150.000 prebivalcev). Zagrebčani so torej uporabili letno:

	15,300.000 l mleka po 1'50 Din, kar znaša	22,950.000 Din
za smetano	2,000.000 " " " 1'50 " " "	3,000.000 "
" maslo	4,000.000 " " " 1'50 " " "	6,000.000 "
" posn. sir	3,000.000 " " " 1'50 " " "	4,500.000 "
" trapist. sir	1,500.000 " " " 1'50 " " "	2,225.000 "
Skupno: 25,800.000 l mleka v vrednosti		38,675.000 Din
		(Skoro 40 milijonov Din)

Razen tega so uporabili Zagrebčani še okoli 30 vagonov raznega drugega sira, ki je stal skupno približno 15 milijonov Din. Tako je izdal Zagreb leta 1929. za mleko in mlečne izdelke skupno okoli 55 milijonov Din, kar je lepa in visoka vsota izdatkov za meščane, za kmeta pa razmeroma dober in lahek zaslužek. Seveda bi bile še bolj zanimive številke o uporabi mleka milijonskih evropskih mest, kakor za: Dunaj, Berlin, Pariz, London... Zato prav za prav ne more biti čudna nedavna časopisna vest, da so postavili podjetni Američani v pokrajini Washington, v kraju Carnationu, nekaj spomenik — kravi z imenom »Segia«, ki je dajala svojemu gospodarju več let po okoli 15 tisoč litrov mleka. Mislim, da se ne moremo ravno čuditi taki ameriški podjetnosti, če pomislimo, da je znašala letna vrednost mleka od te molznice (liter po 4 Din) po ameriških cenah okroglo 60 tisoč dinarjev.

A. Žerjav.

Predpustna.

(Belokrajnska narodna.)

Poredno.

Emil Adamič.

Zbor ali
samospjev

Klavir

mf Pe-tr, še-tr, ko-ko-šar, go-ni mu-he pod ko-tar,

pod ko-ta-rom ni-ko-gar, sa-ma mu-ha i ko-mar. Ko-mar z mu-hom

poco rit. a tempo
mf
ple - še, da se ze-mlja tre - se. Pe-tr, še-tr ko-ko-šar, go - ni mu - he

pod ko-tar, pod ko-ta-rom ni-ko-gar, sa-ma mu-ha i ko-mar.

i Cicibanov rod

A stylized illustration featuring a girl's face on the left, looking towards the right. To her right, four birds are perched on a horizontal branch. The title 'i Cicibanov rod' is integrated into the illustration, with the 'i' and 'rod' being large and bold. The signature 'ZVITIN' is visible at the bottom right of the illustration.

Dušan Vargazon:

Smuk.

Žalosten si, Smuk,
daj nam, daj, klobuk!
Mi gremo na polje
k sodu dobre volje:
strla se je voha,
ujamemo ti smeha
vanj —

Solnček pa ti ukreše
pipo zanj.
Joj, nesrečni Smuk!
Luknjast je klobuk:
smeh je skozenj pal,
k Solnčku odskakljaj
in vesel mu pravi:

»Glej, na tleh cmeravi
nagec čaka — Smuk;
daj, posij
v klobuk!«

Solnček posijal je
Smuku na obraz,
nagec se zmajal je
in se skril ta čas —
kdo ve kam?
Pipo in klobuk
je pustil nam.

Nasredin in njegov osel.

Nasredin in goska.

Rečejo Nasredinu:

„Glej, tam goska beži!“

A Nasredin:

„Kaj to mene briga?“

Reče mu drugi:

„Glej no, v tvojo hišo gre!“

Odvrne mu:

„Kaj to tebe briga?“

Nasredinova srajca.

Oprala je žena Nasredinu srajco, vtaknila skoz rokave palico in jo obesila na vrtu, da se posuši. Ponoči vstane Nasredin, pogleda na vrt pa se mu zazdi, da stoji na vrtu človek. Takoj pomeri, ustreli in se zopet vleže. Ko se dan zori, reče ženi:

»Grem, da pogledam, kaj je s človekom, ki sem ga ponoči ustrelil.«

Odide na vrt, kjer je visela njegova srajca; bila je preluknjana. Ko Nasredin to vidi, reče: »Žena, zahvali Boga, da nisem imel srajco na sebi.«

Medvedove sanje.

Spisala Marija Grošljeva.

svoj smrtni ples.

Medveda je neprijetno zazebló v gole podplate. Popraskal se je z veliko šapo za ušesa in dejal: »Šmenta, zima se oglašá. Veter piska in glad pritiska. Kaj bi hlačal še dalje po gozdu, gladoval, rentočil in vbogajme prosjačil. Zvitorepka Lisica mi itak prestreže vse bojne načrte in odnese pred nosom sleherni plen. Urnejša in spretnejša je od mene in malce bistroumnjejša. Nisem jezne nravi, ne bom se prekljal z njo, spat ležem, pa mi bo bolje!«

In dobrodušna mrcinica se je vzlekla v brlog, legla na steljo, pomolila vse štiri od sebe in zapadla v globok sen.

Zunaj je gospodarila Zima. Z ledeznim bičem je švrkala po zraku, da so ptičke preplašene onemele in je zamrl zadnji prebledeli cvet. —

Medved pa je sanjal lepe sanje:

Koraca po lepem zelenem gozdu. Mlade vejice mu nudijo sočno brstje in sladke koreninice ožive, stopicajo po dolgih, suhljatih nožicah in kličejo: »Tvoje smo!«

Rdeče jagode, borovnice in robidnice zapuščajo prisojne koticke in prihajajo od severa in juga pa od vzhoda in zahoda, da so vsa tla sladka, rdečečrna preproga. »Na, vzemi nas,« začeblija s sladkim glaskom Rdečelička in se vablivo zasmee, da ji počita napeti, mehki ličici in se sladki sok pocedi po njih. »Mene, mene!« prosijo sestričice in se vzpenjajo na tanke nožice, da bi bile vidnejše in mikavnejše.

Medved se reži, da se mu razcepi gobec prav do ušes, požira sline, cmoka, si obližuje ustnice, pa sam ne ve, kam bi posegel, kje pričel. Razkorači se, pripogne vrat, odpre gobec — pa ga že zmoti nov prizor. Od gozdne jase sem prihajajo gozdne živalce.

Plahi, mali Zajček Rjavosrajček zajeclja:

»Vi-vi-so-ko-ko ssspo-što-va-ni go-go-go:spod Me-med-ved!« pa se mu še bolj zaplete nespretni jeziček, srček mu pade v kosmate

hlačke, osramočen obmolkne in se urno skriva Medvedu za hrbet. Leni, bodičasti Ježek Poležek iz Listne grape se mu uslužno zakotali med kosmate tace, da bi se bil Medved skoro spotaknil. Zavaljeni gozdni potepuh Jazbec Debeluh se mu trikrat globoko prikloni in ga pozdravi, rekoč: »Silni gozdni tovariš! Od nekdanj ste mi bili vzgled. Občudoval sem vašo previdno, umirjeno hojo in stopal na podplate kot vi. Vašemu vzgledu sledim, ko ležem k zimskemu počitku.«

Rad bi se bil hvalil še dalje, pa mu zmanjka besedi.

Vitka gospica Kuna Zlatica pribrzi v prekrasni kožuhovini in mu prinaša vdane pozdrave svojih posestrim.

Gozdna navihanka, jezična gospodična Lisička Betička ga ošine z živimi očesci in se mu dobrika na vse pretege.

Ej, hinavka! To jih ima na grbi, pa se dela kot bi ne bila še nikdar skalila vodice: »Vaše blagorodje,« pravi, »v gozdu ni pravega miru, ni reda. Da, prav za res! Močnejše in spretnejše živalce ogrožajo neoborožene sirotke in jim strežejo po življenju.« Hinavsko zavije oči. »Ni prav tako!« zaori ves zbor.

Stasiti možak Jelen Rogovilec, gozdni veljak, se mu pokloni rekoč: »Klanjamo se ti do tal, živel Medved, gozdni kralj! Živel! Urejuj, zapoveduj, sodi in kaznuj!«

Srčkana tenkonoga Srna izpod Grma skoči predenj, spodobno upogne tanka kolensčka in mu hoče poljubiti kosmato tace. »Ne, tega pa ne,« jo v zadregi modro zavrne mršcinica, »ne, tega pa ne, da bi grde človeške razvade zanašali v naš gozd.«

Jejhata, jejhata, to je slave in časti.

Kar za šipčevjem nekaj mlo začivka. Žolna Dobrovoljna, marljiva gozdna delavka je; v praznji črni oblecki z rdečo čepico na glavi. Tip-tip-tip, priskaklja bliže, odpre širokorazcepljeni kljunček in nagovori Medvega takole: »Novoizvoljeni kralj.« »Kje pa si, saj te niti ne vidim,« osuplo izprašuje Medved. Bolje bi seveda bilo, da bi vstala na smrečjem vrhu. Toda priučila se je olike in ve, da ne gre veljaka nagovarjati od zgoraj navzdol.

»Novo izvoljeni kralj,« začne znova, »zavezuje se s častno besedo, da bomo skrbele za red, snago in za zboljšanje zdravstvenih razmer našega skupnega doma.« »Tok-tok-tok-tok,« pritrdijo sestre v vrhovih. »Lastnojezično bomo lovile in prebadale vse škodljivce in zajedljivce, da bo naš zeleni dom lep in zdrav.« Tok-tok-tok-tok,« pritrdijo sestre v vrhovih. »Lepo, dobro, plemenito,« jo pohvali Medved in jo hoče v priznanje pogladiti po drobnih glavicah.

Toda se pravočasno premisli. Bog varuj nesreče!

Gizdava plesalka in skakalka Veverica iz Zgornjega Češarka po- skoči brez preudarka s krošnje čez dva jarka in zapleše Medvedu v počast vratolomni ples. Vrti se, skače, ometa z lepim repkom po zraku, stresa dlakaste čopke na uhljih, praska v taktu s krempeljci po lubju, skače z vrha na vrh, pa zopet na tla med Medvedove šape, da Medvedu zastaja sapa: »Srček moj mali, ne tako brzo, vihravo, saj si zlomiš dražestni vratek,« jo pokara očetovsko. »Naglica škoduje, bolj počasi, vidiš takole cop-tata, brum-tata,« in Medved švedra neokretno z desne na levo in vsem šine v noge, vse raja in se vrti.

»Moj mali srček, moj mali srček,« ga oponaša Veverica na smreki in mu vrže storž na smrček. »Hav-či, nekaj me na nosu srbi — hav-či,« se strese podplatar, se popraska s šapo in zvali v ši-roko grapo. — »Naš kralj, naš kralj, je v grapo pal,« čivkajo, žvižgajo, jočejo, cvilijo, tulijo ži-valce in hite na pomoč.

Le s težavo ga postavijo na šape. Oddahne se jim.

Kakor strela z jasnega neba zadoni od parobka: »Lovski bla-gor!«

Lovci in psi, Medvedovi naj-ljutejši sovražniki prihajajo.

»Joj, po meni je, kralj umi-ra,« zastoče, od groze se mu na-ježe resaste kocine navpik in mr-zlično se mu zatrese celo mali repek. »Reši se, kdor more,« za-

šepne zborovalcem in dvigne šapo na pobeg!

Toda lovec z dolgo, sivo brado gromko zakliče: »Dragi prijatelj! Noče se nam plena, žrtev in krvi. Grdo smo doslej ravnali s teboj. Obtožujemo se in obžalujemo. Vznemirjali smo te, ti sledili, te pre-ganjali, vohunili okrog tvojih brlogov, ščuvali naše pse na tvojo sled, ti stavili pasti in ti zvijačno stregli po življenju. Obtožujemo se in obžalujemo.«

Medved jim spočetka prav ne zaupa in se boječe umika, a skoro zapazi, da imajo lovci puške nepremično prikovane na hrbtu. Njegovi mučitelji: Nero, Boj, Hektor in Sultan pa nosijo jeklene nagobčnike, nožice so ranjene in kruljave.

Lovec z dolgo sivo brado stopi prijateljsko predenj, rekoč: »Čuli smo, da so te izvolili za gozdnega kralja. — Prav tako! Oddolžiti se Ti hočemo za vse nasilnosti in krutosti, pa ti prinašamo kraljevski dar. In polože mu na razmršeno betico krono iz samega suhega zlata, vso posejano z biseri in dragulji.

V zavesti kraljevskega dostojanstva dvigne Medved kosmato tace, jo zavihti na vse štiri vetrove in se zavrti in priseže, da bo vsem gozdnim živalcem pravičen vladar in sodnik.

Najrajši bi vse živalce z lovci vred po vrsti pritisnil na svoje medvedje srce, pa ni bilo varno in se tudi kralju ne spodobi. Dostojanstveno se v zahvalo prikloni, pa mu uide nekraljevski smeh, da se zabliskata močna očnjaka. — Pa pridrve iz gozdnih dupel še Medvedovi prijateljski škrateljski. Na velikih kamenitih krožnikih mu nudijo: vina, breskev, jagod, grozdja in medu.

Medved povabi živalce in došlece v svoj brlog v goste. To je bila pojedina!

Pili in jedli so in bili židane volje.

Lisica je nazdravljala Zajčku in Polhku, lovci Medvedu, Medved pa vsem.

In ko mu je šinilo vino v zagreto betico, je vzel najmlajšega psička Hektorčka v obširno naročje, ga pestoval, mu pihal v razbolelo nožico in mu hladil in oblizoval zevajočo rano...

Zunaj je gospodarila Zima in privedla Prirodo na rob propada.

Pa se nas je usmililo Solnce in nam darovalo vročo ljubezen svojega zlatega srca.

Poslalo je svojo deco, žarke na zemljo in vsulo njih tisoč poljubčkov na rosno poljano in vsak je dahnil življenje v spečo kal.

Cvetke že vstajajo in izročajo solnčnemu varstvu svoja nežna, občutljiva telesa.

Medved je dosanjal.

Od pojedine je prikrevsal v predpomlad mršav in gladen iz svojega brloga.

 STA DELALA". V STA MU DALA
 , NA RAZBIT , MESTO PA
 RDEČO . KO PA JE NASTALA
 STA ODŠLA V JE BILO HUDO
 PO NJIMA, ZATO JE NAPROSIL . DA
 NAJ MU DA ŽIVLJENJE. SE GA JE
 DOTAKNIL S ČUDODELNO + OŽIVEL
 = ! HITRO = STEKEL DO ANIH
 + VSTOPILO V SOBO. PRIJETNO
 MU = DELA TOPLOTA, KI = PUHTELA
 OD . POTEM PA SE = JEL MALCE
 iti + KER SO SE BALI, DASE
 NE BI PREHLADIL, SO GA DELI SPAT
 NA TER UGASNILI . PA STA
 + KOMAJ ČAKALA, BI IZŠLO.
 KO PA STA PRIŠLA V SOBO NI BILO
 NIKJER; POGLEDALA STA NA +
 NAŠLA + TER VELIKO
 MLAKUŽO VODE. UBOGI SE = BIL
 NAMREČ MEDTEM ŽE RAZSTOPIL!

Radovan:

Snežinke.

<i>Rajajmo, rajajmo</i>	<i>Divje, veselo</i>
<i>divji ples!</i>	<i>v burji plešemo piš.</i>
<i>Burji nagajajmo</i>	<i>Hu, fiii</i>
<i>vmes!</i>	<i>kolo se naše</i>
<i>Hu, fiii,</i>	<i>brzo vrti...</i>
<i>kolo se naše vrti.</i>	

»Alkohol«.

Pozimi obležavajo pijanci po cestah in jarkih ter zmrzujejo. Alkohol je spravi pod zemljo že tisoče in tisoče ljudi, ki so zašli v oblast tega strupa. Alkohol najdemo v vinu, pivu in žganju. Vsakemu škoduje ne le na premoženju, ampak tudi na zdravju. Zdravje je največji zaklad, ki ga zgubimo v slabi družbi alkohola. Varnost se ga.

Hanželič Anika, IV. r.
Sv. Lenart pri Vel. Nedelji.

Nesreča našega — Tigrčka.

Imamo mucka, ki sem mu jaz dal ime: »Tigrček!« zato, ker ima ravno tako dlako. Je zelo razposajen. Vse kote pre-tika. Pred kratkim so bili v hiši zidarji, s seboj pa so prinesli lestvo. Naš muček — Tigrček je venomer skakal po njej. A pripetila se je velika nesreča! Lestva je padla na našega mucka — Tigrčka in ga zelo udarila. Nato smo ga pregledali in smo uvideli, da ni nič hudega in da bo kmalu okreval.

Skuk Janez,
IV. b r., na Vrtači v Ljubljani.

Dragi Naš rod!

Z veseljem Ti pišem svoje prvo pismo, ker upam, da bo objavljeno.

Pri nas ta čas sekamo drva, ki bodo kmalu doma. Delavcem moram nositi ko-silo. Nesti pa moram daleč in po precej strmi poti. Ko pridem k njim, radi in z veseljem použijejo, kar jim prinesem. Ker je največkrat mrzlo, zakurim pri kakšnem štoru, tam v gozdu ogenj. Včasih pomagam tudi »rajkelne« metati čez rob. Kmalu pa grem domov, ker doma me čakajo druga opravila. Mahnem jo kar po bližnjici, ki je silno strma (Strmca). Gori lezem celo uro, če grem pa po Strmci doli, sem pa v pol ure doma.

Gaber Jelica, iz Sore pri Medvodah.

Dogodek o vrabcu.

Naša tovarniška hiša stoji proti vzho-du. Pred hišo imamo hruško in več jablan, na njih kraljujejo vrabci, seničke, ščinkavci itd. V zimskem času jim pri-manjkuje hrane, zato se prav pridno ogla-sajo na našem oknu, kamor jim natrosimo drobtin. Nekega dne priletita dva vrabčka pomotoma v našo vežo. Moji mamići se je posrečilo ujeti enega. Nesla ga je mojemu malemu bratcu na ogled. Rafko, hop, vrab-čka za vrat — ojoj — vrabček ne bodi len, njega za roko. To je bil prizor. Rafko v jok, vrabček pa pridno s kljunčkom ubira, po bratčevi roki. Posredovati je morala mamica. Vrabček je dobil potni list za v svobodo, Rafko pa košček sladkorja v tolažbo.

Sv. Pavel, dne 25. januarja 1931.
Mara Šetor, IV. a razred.

Nesrečni polh.

Neko nedeljo zjutraj, ko sem sedel v kuhinji pri štedilniku ter čital knjigo, prinese moja sestra Ivanka v škatli žival, ki je bila miši podobna, a je bila kratkega zalitega trupla z dolgim kosmatim repom. Najprej smo jo dali na krožnik, ker pa se je materi to studilo, smo jo dali v star neraben lonec. V loncu je bila pri miru, ko so jo pa mati dregnili s paličico, je poskočila in tekla okrog in okrog lonca, a ven ni mogla skočiti, ker je bila še mlada. Potem smo jo pokazali očetu in vprašali kako ji je ime. Oče si jo ogledajo in reko, da je to polh. Jaz ga prej nisem nikoli videl, zato nisem vedel, kako se imenuje. Mi smo se mu smejali, polh nas je pa debelo gledal. Kmalu je bil pa že bolj uren in nam je hotel uiti, a vselej smo ga spravili nazaj. Ko sem nekoč postavil lonec na tla, je skočil ven in švrk pod skrinjo. Skrinjo smo odmaknili in ga iskali, toda

o njem ni bilo več ne duha ne sluha. Drugi dan zjutraj pa ga zagledamo na očetovem zaboji in preden jo je mislil popihati, ga zgrabim jaz, ali gotovo sem ga držal premalo trdno, ker mi je ušel iz rok in stekel pod omaro. Dopoldne je sestra Micka pregledovala svoje stvari in je dobila na glavni robec moker in nekaj shranjenih krušk zgrizenih. Vsi smo bili mnenja, da je to polhovo delo. Zvečer pa smo slišali pri zaboji neko škraabljanje. Odmaknemo zaboj, ki je bil zraven klopi in po njej pri teče polh že močno shujšan. Mati ga pograbijo v cunjo in ga nesejo v lopo. V lopi ga hočejo dati mačku, ali ko ga krepke primejo za rep, se koža kar sname z repa in v rokah jim ostane samo par dlak polh pa v cunji. Potem so ga nesli venkaj in ga spustili. Polh je skočil na tla in je šel kamor je hotel.

Jože Remic, Šoštanj.

Iz mojega domačega kraja.

Ako se podaste proti jugu iz Maribora po državni cesti, pridete čez eno uro v Hoče. Tik ob državni cesti je župna cerkev, pošta, tvornica poljedelskih strojev, električna žaga, tudi ne manjkajo trgovine, gostilne in mesarija. Imamo tudi Sokola, ki prav pridno deluje. Ima svojo dvorano in telovadni prostor. Imeli smo telovadno akademijo in v novembru smo igrali sokolska deca v sokolski dvorani lepo, bajno

igro: »Čudežne gosli«. Učili so nas naša učiteljica gospa Apihova. Pošiljam vam zato slike, da nas lahko pogledate. Jaz sem igrala vlogo ministrove žene.

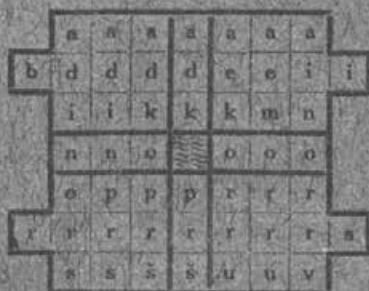
Še tega ne smem pozabiti, da znamo pri nas delati čokolado in bonbone. Tvoznica se imenuje »Sana«. Poleg je gasilski dom. Pri postaji je tovarna za impregniranje telegrafskih drogov.

Veselič Kristina, V. r., Hoče pri Mariboru.

Križanka.

(Cirman, Vič.)

Vodoravno: mala knjižica,

banovina,

radio oddajanja,

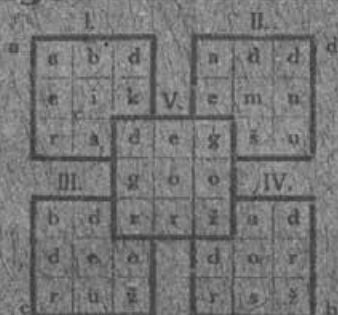
prejme časopise,

domovina naših zaslužnejih bratov,

narava.

Po sredini navzdol: hrvaška okrajšana za ime Aleksander (Šandor). Če to razdeliš na dve polovici in čitaš vsako polovico nazaj, pišeš lahko vodoravno po sredini ime znanega mladinskega časopisa.

Zagonetni kvadrati.

Beseda čitane vodoravno znači:

v I. kvadratu: 1. govedo, 2. misel, blagor, 3. igralna karta;

v II. kvadratu: 1. pedalek žuželke, 2. čas, 3. neljuba živa;

v III. kvadratu: 1. del človeka, 2. pastir, 3. drevo;

v IV. kvadratu: 1. žito, 2. miloščina, 3. posuda;

v V. kvadratu: 1. ležišče (okrajšano), 2. oglarjevo delo v sedanjem času, 3. narodnost (okrajšano).

Črke čitane od a do b in od u do ž sta) Ti povejo mesto v Jugoslaviji.

Angela Jerin.

VII. t., na Toplici pri Zagorju ob Savi.

Uganke.

(Stefan Sebein.)

I.

Hrast ima dve glavni veji. Vsaka glavna veja ima 6 stranskih vej. Vsaka stranska veja po 13 vejic. Na vsaki vejici je 7 listov. Na vsaka dva lista pride 1 črešnja. Koliko je črešenj?

II.

Nariši z dvoma potezama vojaka v ozemju na puški in psa.

III.

Tu imaš 16 igralnih kart. Vzemti se štiri in jih položi tako, da jih bo v vsaki vrsti vodoravno in navpično po 5.

IV.

Kdor resi vse tri uganke, naj pride v uradništvu »Našega roda«, kjer prejme dne 31. aprila 1931 brezplačno vozovnico za pot v Beograd in nazaj. Vozovnica bo veljavna od 31. aprila do 31. maja 1931. Poleg tega prejme isti dan še nagrado v vrednosti 1500 Din. Na dolo!

Uganke.

Na našem vrtu grad stoj,
polno živih bitij k njemu hiti,
po gradu brzo letajo,
vesele pesmi pevajo,
pesmi lepe milijene,
kakor da bi gorske vile bile.
Ali niso vile to bile,
uganite kdo so, vi ljudje.

Stanko Mršol.

Kurur, posta Križe, Gorenjska.

Razlaga slike na naslovni strani

4. števil. »Našega roda«.

Na naslovni strani št. 4. so narisane čudne reči. Miklavž pomeni svetnika. Parkelj pomeni hudobo. Hiša pomeni, da noter pridejo in obdarujejo pridne otroke. Parkelj jih pa zveže, če so poredni. Cerkev pomeni hlevček, noter gresta Marija in Jožef. Storklja pomeni otroka. Sv. Trije kralji pomenijo, da gredo v hlev, notri so živali: kamela in osliček. Zvezda jim kaže pot. Angel oznanja rojstvo. Aeroplan pomeni, da z njim pripelje Miklavž in Božič darila za pridne otroke iz nebes na zemljo. Drevo pomeni, da se godi vse to o Božiču.

Emil Vengust,

II. r., v Studencih pri Mariboru.

Zaplulo je letalo pod nebeški svod.

Za praznike vesele prineslo nam

»Naš rodel

Ivan Planinšek,

VI. r., Šmarje pri Jelšah.

Naša slika nam predstavlja veliko črno tablo. Na njej so narisane igrače. Nekega dne prileti letalo, ki se zaleti v tablo. Ker je bil sunek močan, se je tabla razletela na kosce.

Škerlj Pavel, II. a r., Ljubljana-Ledina.

Naglo kot na perotih časa so prihiteli zimski prazniki. Prvi je bil sv. Miklavž, ki sta s parkljem obiskala revne in bogate

hiše ter obdarovala pridne otroke. Nemarnim pa sta prinesla šibo in repo. Zatem so prišli veseli božični prazniki, ko smo hodili v cerkev k polnočnici. Doma smo v kotu naredili jaslice in lepo božično drevce. Tudi je Jezusček obdaroval pridne otroke. Prišel je tepežni dan, veseli čas za nas otroke. Koledovanja o sv. Treh kraljih pa pri nas ni. In vse je odhitelo naglo kot na perotih aeroplana od nas. Ostala je temna stran življenja, kod je temna stran naslovne slike. Daj Bog, da nam svetla svetla zvezda skozi temno kamenje življenja.

Ciril Miki, Sv. Duh na Stari gori.

Slika na naslovni strani pomeni, da bo vse, kar je na sliki pripeljal iz nebes, sv. Miklavž razdelil otrokom. Kar se pa sveti, pomeni, da so se odprla nebesa.

Sedej Viktor, Sp. Šiška.

Naslovna slika nam predločuje današnjo moderno dobo (aeroplan), ki razbija in izpodjeda naše stare običaje in otroške praznike (Božič, Sv. Trije kralji, Miklavž itd.).

Herman Zagožen,

Latkova vas, pošta Sv. Pavel pri Preboldu.

Najbolje sta sliko obrazložila Herman Zagožen in Ciril Miki.

Prejela sta lepo mladinsko knjigo v dar.

Uganka.

*Ko ste prvič v šolo prišli,
smo vas za vratni čakali mi.
Mislili ste, da smo skratelji!
Smo se sporekli,
smo se stegli,
smo se z gobo močili,
s črnilom škropili, —
k Vidovem pa smo postali
dobri prijatelji.*

Ernest Tiran.